

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXVIII JANUARY - SAUSIO 14, 1993 Nr. 1

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

ŽVALGYBA... IKI 57 LAIPSNŲ ŠIAURĖS PLATUMOJE

Antanas Dundzila

Šį kartą eis kalba ne apie mūsų visuomeninius rūpesčius, ne apie tarptautinę politiką, bet truputį apie erdvių technologiją ir jos pritaikymą... žvalgybos reikalus. Prastai kalbant, eis kalba apie šniukštytinėjimą, beveik šnipinėjimą. Taip pat pažiūrėsime, ką ta technologija bei tas amerikiečių dėmesys gali reikšti Lietuvai ir tiems kitiems, amžiais tik taiką ir žmogaus teises "temylėjusiems" mūsų kaimynams – žinote, tiems kraštams – į rytus nuo Lietuvos.

Pradėkime su nuogais, esminiais faktais. Trečiadienį, 1992 gruodžio 2 d., 8 val. 24 min. ryte, su perkūnija primenančiu griausmu iš Floridos pakilo amerikiečių erdvėlaivis Discoverer. Buvo skelbta, kad erdvėlaivis pasikels į 230 mylių aukščio, 57 laipsnių kampą nuo ekvatoriaus pakreipta orbita. Taip pat skelbta, kad iš erdvėlaivio bus paleistas slaptas, specialiai karinės žvalgybos tikslams pastatytas satelitas, pavadintas DOD-1 vardu.

Bendrai apie šį skrydį žinios buvo jau labai, labai šykščios. Praslinkus valandai ir 45 min. po to, kai erdvėlaivis pasiekė orbitą, beveik 6 valandoms buvo nutraukti visi ryšiai su stotimis žemėje. Tik 3:50 val. p.p. buvo paskelbtas pranešimas, kad DOD-1 jau sėkmingai paleistas ir visas vyksta pagal planą. Dar yra žinoma, kad, išstūmus slaptąjį satelitą į erdvę, erdvėlaivis vis apie 20 min. skriejo netoliese, o po to slaptąjį satelitą paliko jau savajai misijai.

Pažiūrėkime, paskaičiuokime ir pagalvokime, ką šis slaptas žvalgybos instrumentas matys, kokiems stebėjimams jis gali būti skirtas.

Visi skaičiavimai yra apytikriai, o, neturint konkrečių duomenų, išvados irgi gali būti klaidingos. Tačiau kadangi daug ko tiksliai nežinome, tai ir spėlioti yra įdomu.

Visų pirma ta 57 laipsniais pakreipta orbita reiškia, kad satelitas skris mažiausiai nuo 57 l. šiaurės iki 57 l. pietų platumos, nors, aišku, jis galėjo būti įstumtas ir į poliarinę orbitą (nežinome). Pažiūrėkime į pridėtą žemėlapi. Jame nubrėžtos 60 l. platumos linijos rodo, kad vienu ar kitu metu satelitas bus virš visų žemynų pietų pusrutulyje ir virš daugumos Š. Amerikos, Europos bei Azijos žemių. Mums įdomu, kad satelito skriejama padangė statmenai apačioje apims visą Lietuvą, Latviją – šiaurėje iki Rigos, apims Rytprūsius... Galvojant, kad Amerikai nerūpi V. Europa, tai satelitas "matys" didžiumą buv. sovietijos. Satelitas tačiau tiesiai iš viršaus nematys Rusijos dabartinio Peterburgo, visai nematys dar toliau šiaurėje esančio Murmansko uosto ar Naujosios Žemės salos su ten visom sovietų beveik garuojančiom ir spinduliuojančiom radijo aktyviom išmatom. Tačiau satelitas aiškiai matys Maskvą, beveik visą Ramiojo Vandenyno vandenų plaujamą Kamčiatką, matys daugumą sovietijos pramoninių centrų. Taip pat matys visą Kiniją, matys visą Afriką ir P. Ameriką. Taigi radome išvadą, kad satelitas skirtas reikšmingiausioms buvusioms sovietijos, Kinijos, Afrikos ir P. Amerikos vietovėms fotografuoti.

Mums rūpi, kaip dažnai satelitas bus virš Lietuvos virš rusų karinėmis bazėmis (Nukelta į 8 psl.)

Lietuvos šalininkas
M. Mažvydas



Sodauto Etnografinis Ansamblis puošia partizanams pastatytą paminklą Marijampolėje.
L. Kulbienės nuotr.

LIETUVOS ĮSTATYMAS RIBOJA EKONOMINĘ PAŽANGĄ

Antanas Butkus

Žymiai pablogėjusi Lietuvoje ekonominė padėtis daug prisidėjo, kad Seimo daugumą sudaro LDDP. Kaimo žmonės, nusivylę Sąjūdžio remiamų kandidatų agrarine politika, stipriai paveikti LDDP atstovų agitacijos priešrinkiminėje kampanijoje, didžia dalimi nulėmė rinkimų rezultatus. Iš

neužsėta žiemkenčiais. Valstybės pareigūnai išduoda licenzijas galvijų išvežimui į Lenkiją, kur jie pardodami pusvėleiui.

Valstybinių įmonių ir įstaigų vadovų laikinumo nuotaikos, nesąžiningumas apsprendžia turimų žaliavų atsargų ir įrengimų pardavimą, gamybos mažinimą, o



Lietuvos Tautininkų Sąjungos pirmininkas Rimantas Smetona su JAV Tautinės Sąjungos sekretore dr. Laima Šimulienė ir Vilties savaitraščio redaktorium Baliu Sriubu (kairėje).

tikrųjų žemės reforma patyrė didelį nepasisekimą. Lietuvoje rudenį liko nesuurtų 10% dirvų ir panaši dalis –

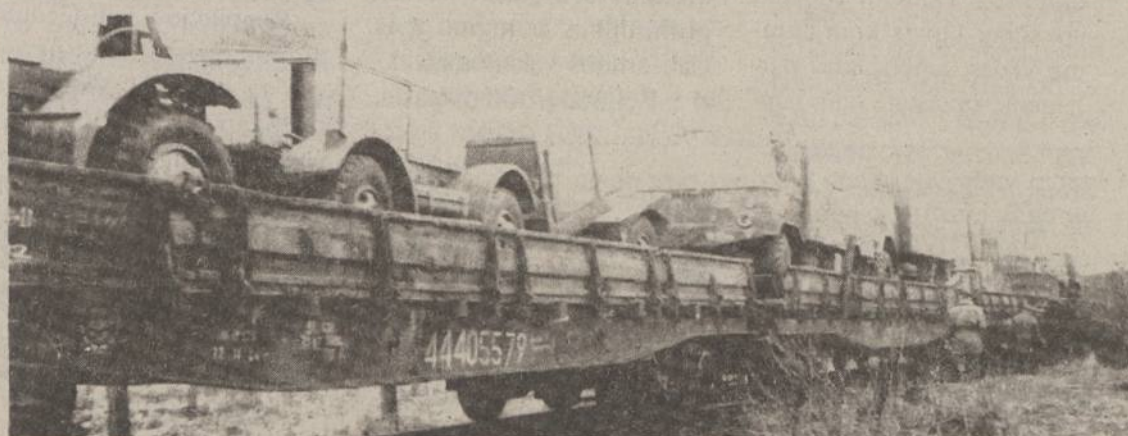
tuo pačiu ir darbuotojų atleidimo išplitimą. Dingsta elektros kabelis, transformatorių pastočių šinos gamyklų galvanizacijos įrengimų katodinės plokštės ir kt. Netraukiami baudžiamon atsakomybėn valdininkai, išduodantieji licenzijas vario bei kitų žaliavų išvežimui. Klėsti spekuliacija, krauna turtus prekių perpardavinėtojai ir nesąžiningi valstybinių įmonių ir įstaigų vadovai, o dauguma žmonių aptingę, užmiršta darbštumą. Visa tai turi įtakos ekonominei krizei. Tačiau reikia pripažinti, kad žmonių

aptingimas ir parazitinės išlaikytinių nuotaikos – sovietinio laikotarpio pasekmė. Gal kol kas lietuviai ir nebus tokia darbšti tauta, kokia visi žinojo, tačiau gyvenimas ir ekonominės reformos privers pasitempti, būti aktyvesniems ir darbštesniems.

Tam, kad efektyviau ūkininkavus ir geriau gyvenus, būtina ekonominė reforma, rinkos santykiai, tačiau ekonominė krizė pagilėjusi dėl jos nenuoseklumo ir prieštaravimų. Ekonominės reformos pradžia susijusi su senų struktūrų, ūkinių ryšių griovimu. Reikia tam tikro laiko, kad naujos struktūros parodytų efektyvumą. Ekonominė reforma pradėta ūkyje dominuojant valstybinėms įmonėms. Todėl pradėjus privatizaciją, ir pramonėje, pramonėje ir žemės ūkyje, turėjo būti sugriauti senieji ekonominiai ryšiai, senos veiklos struktūros, tačiau buvo padaryta reikšmingų ūkiui klaidų, ypač apribojant kapitalo koncentraciją.

Daug vilčių buvo dėta į tolimesnius privatizacijos etapus, kai ūkyje dominuos akcinės ar privačios įmonės su realia kapitalo koncentracija ir jo apyvarta. Struktūriniais Lietuvos ūkio pakitimais, žinoma, didžiausios įtakos turėtų didelės investicijos, tarp jų ir užsienio. Rinkos mechanizmas ir nulemtų naujos ūkio struktūros susiformavimą.

Todėl nustebino Lietuvos Respublikos Seime priimtas privatizacijos sustabdymo Lietuvoje įstatymas. Žinoma, kad būta daug teisėtvarkos pažeidimų privatizacijos procesuose. Tačiau (Nukelta į 10 psl.)



Taip Rusijos kariai išsikrausto iš Pajuostės aerodromo.

Girdėta iš Vilniaus

• **DALIS SUTARTYJE PASIRAŠYTŲ PAŽADŲ TIKRAI IŠPILDYTA:** iki sausio 1 d. iš Lietuvos išvesta 45 Rusijos kariuomenės daliniai, o buvo sutarta, kad bus išvesta 60 dalinių. Gal svarbiausia, kad iš Vilniaus jau išvesti visi daliniai ir Šiaurės miestelis, svarbiausias Rusijos kariuomenės centras, jau perduotas Lietuvos vyriausybei. Jame numatoma įrengti Vilniaus ekonominį centrą.

Minint skaičius – Lietuvoje dar likę 15,000 Rusijos kariuomenės, kuri iš Lietuvos turi būti išvesta iki 1993 m. rugpjūčio 31 d.

Labai laukiama, kad Lietuvai būtų greit atiduotas Šiaulių didysis aerodromas kuriuo labai interesuojasi didžiųjų keleivinių lėktuvų agentūros, kurioms labai reikia ilgų nusileidimo ir pakėlimo takų.

• **LIETUVOS NEPAPRASTASIS IR IGALIOJASIS AMBASADORIUS JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE STASYS LOZORAITIS** sausio 4 d. įteikė kandidato į Lietuvos Respublikos Prezidentus pareiškinį dokumentus. Jis taip pat įmokėjo 41.450 talonų rinkiminį užstatą.

Stasys Lozoraitis ELTOS korespondentui pasakė, kad į Prezidento postą save iškėlė kaip nepriklausomas kandidatas. Šį sprendimą jis galutinai priėmęs išvakarėse, po kelias dienas trukusių konsultacijų su beveik visų politinių partijų bei visuomeninių judėjimų lyderiais bei atstovais ir ypač po Vytauto Landsbergio kalbos per televiziją sekmadienio vakare. Buvo svarbu žinoti, pasakė Stasys Lozoraitis, ar mano kandidatūra naudinga Lietuvai kaip politinės santarvės veiksnys. S. Lozoraitis, jo žodžiais tariant, remia politinės partijos, esančios į dešinę nuo LDDP, įskaitant ir socialdemokratus. Tikiuosi, pasakė jis, kad mano apsisprendimas yra teisingas.

• **LIETUVOS SEIMAS Į VALSTYBĖS KONTROLIERIAUS PAREIGAS PASKYRĖ VIDĄ KONDROTĄ.** Jis 1976-90 metais dirbo revizoriumi Prekybos ministerijoje, nuo 1990 metų – valstybės kontrolės departamento vyresniojo kontrolieriumi.

• **NORĄ BŪTI KANDIDATAIS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTUS IKI SAUSIO 5 D. 24 VAL. PAREIŠKĖ AŠTUONI ŽMONĖS.** Pareiškinius dokumentus Prezidento rinkimų komisijai pateikė Kazimieras Antanavičius, Algirdas Brazauskas, Kazimieras Petrakis, Stasys Lozoraitis, Kazimieras Uoka, Kazys Bobelis, Remigijus Vilkaitis ir Romualdas Neverdauskas.

Pirmiesiems septyniems Prezidento rinkimų komisija išdavė rinkėjų parašų rinkimo lapus. Kiekvienas, surinkęs 20.000 parašų, bus registruotas oficialiu kandidatu į Lietuvos Respublikos Prezidentus. Tai jie privalo padaryti iki sausio 20 dienos. R. Neverdauskui parašų rinkimo lapai neišduoti, nes jis nepristatė Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų.

Tris kandidatus į Prezidentus iškėlė politinės partijos. Laikinais einantis Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas A. Brazauskas yra Lietuvos Demokratinės darbo partijos kandidatas, jos pirmininkas. Seimo narį K. Bobelį pasiūlė Lietuvos Krikščionių demokratų sąjunga, K. Petrakis – jo paties vadovaujama Respublikonų partija.

Seimo narys K. Antanavičius sustabdė savo narystę Lietuvos Socialdemokratų partijoje ir rinkimuose žada bolyti nepriklausomu kandidatu. Nepaprastasis ir igaliojasis ambasadorius JAV S. Lozoraitis Lietuvos politinėms partijoms niekada nepriklausė, tačiau jo kandidatūra remia mažiausiai devynios politinės partijos ir keli visuomeniniai politiniai judėjimai. Save iškėlė Seimo narys K. Uoka bei R. Vilkaitis – savaitraščio "Pirmadienis" korespondentas, aktorius.

K. Uoka yra jauniausias tarp šešių kandidatų į kandidatus. Jam 42 metai. R. Vilkaitis yra keliais mėnesiais vyresnis. Vyriausias amžiumi – septyniasdešimtuosius pradėjęs K. Bobelis. Metais už jį jaunesnis S. Lozoraitis. A. Brazauskas pernai šventė šešiasdešimtmetį. K. Antanavičiui 56 metai, K. Petrakisui – 66.

• **KAUNE ĮKURTAS KOORDINACINIS CENTRAS NEPRIKLAUSOMAM KANDIDATUI Į LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTUS STASIUI LOZORAIČIUI REMTI.** Jį įkūrė Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Lietuvos tautinio jaunimo sąjungos "Jaunoji Lietuva", Politinių kalinių sąjungos, Darbininkų sąjungos, Lietuvos laisvės sąjungos, Tautos pažangos judėjimo, Konservatorių sąjungos, Respublikonų partijos, Lietuvos namų ir sklypų savininkų sąjungos ir "Santarvės" sąjungos atstovai.

Centras sieks tapti Stasio Lozoraičio rinkimų štabu Kaune. Jis kviečia bent per prezidento rinkimų kampaniją atsiskirti konfrontacijos, pamiršti politines ambicijas, dėti visas pastangas, kad Stasys Lozoraitis būtų išrinktas Lietuvos Respublikos prezidentu. Dalyvauti šioje viejoje kviečiami bažnyčios ir socialdemokratų atstovai.

• **SOCIALDEMOKRATAI NEREMIA K. ANTANAVIČIAUS** – Taip pasakė spaudos konferencijoje socialdemokratų frakcijos atstovai. Kol kas tai tik partijos vadovybės nuomonė, galutinis nutarimas bus priimtas šį savaitgalį įvyksiančiame Socialdemokratų partijos tarybos susirinkime. K. Antanavičius apie savo nutarimą neinformavo partijos narių ir šio klausimo su socialdemokratais nederino. Socialdemo-

JAV PREZIDENTAS G. BUSH, kuris sausio 20 d. perduos pareigas naujai išrinktajam prezidentui B. Clinton, sausio 2 d. atskrido į Maskvą iš Somalijos sostinės Mogadishu, kur praleido Naujųjų metų šventę, aplankydamas amerikiečius karius, bandančius užtikrinti saugų maisto pristatymą badaujantiems Somalijos gyventojams. Humanitarinės pagalbos pastangos karo nusiaubtoje Afrikos šalyje ir naujos strateginės ginkluotės sumažinimo (START-2) sutarties pasirašymas su buvusiu priešu paskutinėmis prezidentavimo dienomis buvo Bushui paskutinė proga parodyti, kad jis yra nebranduolinės eros pasaulyje pradininkas, prieš jo vardui nueinant į istoriją. Sausio 3 d. prezidentų Busho ir Jelcino pasirašyti START-2 sutarties, jei ją patvirtins abi šalys, dar reiks nugalėti eilę rimtų kliūčių sunaikinant du trečdalius turimų branduolinių ginklų, kol tai bus pasiekta ateinančio šimtmečio pradžioje. Taip pat yra ženklų, kad JAV misija Somalijoje gali užtrukti ilgiau, negu prezidentas Bush pradžioje numatė, ir sukelti naujus pavojus.

NAUJŲJŲ METŲ DIENA Čekoslovakijoje, kuri maždaug prieš trejus metus taikingai išsilaivino iš sugriuvusios komunistinės sistemos, suskilo į dvi valstybes. Išvakarėse tūkstančiai Slovakų susirinko į sostinės Bratislavos pagrindinę aikštę. Laikrodžiui išmušus dvylika dužių, į padangę pakilo įvairiaspalvės raketų šviesos ir, bažnyčių varpams skambant bei chorui giedant naują Slovakijos himną, buvo nuleista Čekoslovakijos ir jos vietoje pakilo valstybinė Slovakijos vėliava. Tuo tarpu Čekijos respublika savąją nepriklausomos valstybės gimimo dieną paminėjo sausio 1 iškilminga parlamento priesaika, daugeliui čekų apgailint, kad Čekoslovakija, nors ir taikiai, suskilo į dvi nepriklausomas valstybes. Čekijos ministeris pirmininkas Vaclav Klaus savo kalboje parlamentui pažadėjo siekti rinkos reformų ir gerbti asmens laisvės. Tuo tarpu Slovakijos ministeris pirmininkas Vladimir Mečiar, anksčiau buvęs komjaunimo vadas, kalbėdamas parlamente prisistatė kaip nau-

kratų vadovybė mano, kad per prezidento rinkimus reikėtų remti S. Lozoraičio kandidatūrą.

• **LIETUVOS IR LENKIJOS PREMĖRAI SUSITINKA VYGRIUOSE.** Sausio 7 d. Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas Bronislovas Lubys su vienos dienos darbo vizitu pakviestas į Lenkijos Respubliką. Jo susitikimas ir derybos su Lenkijos premjere Hanna Suchocka įvyks netoli Seinų esančiame Vygrių miestelyje – Vygrių ežero pusiasalyje esančiame vienuolyne įrengtuose menininkų kūrybos namuose.

EUROPOJE IR PASAULYJE

jos valstybės tėvas.

"Ar skildama Čekoslovakija nepadarė klaidos?", klausia dienraščio "Chicago Tribune" korespondentas, toliau teigdamas, kad slovakams iš džiaugsmo nepriklausomybės paskelbimo proga šokant gatvėse, tas klausimas buvo gyvas daugelio žmonių mintyse. Kol kas galima džiaugtis tik tuo, kad Čekoslovakija nepasiekė Jugoslavijos pavyzdžiu.

NAUJIEJI METAI ŽYMĖJO ir pirmą Europos be sienų dieną. Nuo tos dienos, keliaujant per 12-ką Europos Bendrijai priklausančių valstybių sienas, nebereiks pereiti muitinės ir pasų kontrolės. Tačiau kelias į pilną Europos uniją 1993 metais, kaip praneša masinės informacijos priemonės, susidurs su esminėmis kliūtimis dėl abejingo D. Britanijos parlamento pritarimo Europos unijai ir dėl antrojo referendumo Danijoje, vykusio praeitais metais, neigiamų rezultatų.

JUGOSLAVIJOS FEDERALINIAME PARLAMENTE gruodžio 29 d. susijungę komunistai ir nacionalistai deputatai balsų dauguma pareiškė nepasitikėjimą Jugoslavijos premjerui Milanu Panic ir laikinai vyriausybei vadovauti pakvietė ministerio pirmininko pavaduotoją Radoje Kontic. Nepasitikėjimo pareiškimas Panic'ui dar labiau sumažino viltis baigti kraujo praliejimą Balkanų pusiasalyje. Gruodžio 20 d. vykusiuose prezidentiniuose rinkimuose Panic nesėkmingai bandė iš Jugoslavijos prezidento pareigų nusodinti patį galinčiausią politinį vadovą – Serbijos respublikos prezidentą Slobodan Milošević. Daugelis vakariečių tikėjosi, kad Panic, laimėjęs prezidento vietą, ras priemones baigti Bosnijoje-Hercogvineje vykstantį pilietinį karą. Tačiau serbų kilmės amerikiečio milijonieriaus viltys neišsipildė: prezidentinius rinkimus laimėjo Milošević, kuris pradžioje rėmė Panic'o kandidatūrą į ministerius pirmininkus ir ragino jį iš Kalifornijos valstijos atvykti į Belgradą, tikėdamasis,

kad jo ryšiai su Amerika paveiks Jungtinių Tautų Saugumo Tarybą atšaukti ekonomines sankcijas prieš Jugoslaviją, paskelbtas už rėmimą serbų išpuolių Bosnijos respublikoje.

UŽ KELIŲ DIENŲ Į PENSIJĄ išeinantis JAV prezidentas George Bush valdžios tarnyboje iš viso išbuvo 21 metus, eidamas pradžioje kongresmano, vėliau ambasadoriaus Kinijoje, Centrinės Žvalgybos Agentūros direktoriaus, JAV viceprezidento ir pagaliau prezidento pareigas. Už visą tą laiką jis pensijos gaus 187,800 dol. Reiškia, truputį mažiau, negu metinė prezidento alga, kuri yra 200,000 dol. Prezidento Busho asmeniškai pinigai, kurie jo prezidentavimo metais buvo padėti į neliečiamą fondą, siekia 1,300,000 dol.

LIETUVOS ATGIMI-MO ĮVYKIŲ chronologija (tęsinys): 1988 m. rugpjūčio 9 d. į Lietuvą, susitikti su LKP atstovais, atvyksta Aleksandras Jakovlevas. Jis kritikuoja jų persitvarkymo, stabdymą ir kviečia Sąjūdžio vadovus į susitikimą. Jakovlevas dalinai pritarė Sąjūdžio programai. Rugpjūčio 10 d. Lietuvos Laisvės Lyga prašo naujai paskirtą kardinolą Vincentą Sladkevičių pasmerkti Molotovo-Ribentropo paktą.

Rugpjūčio 12 d. valdžia duoda Sąjūdžiui leidimą surengti Molotovo-Ribentropo pakto minėjimą. Tokį minėjimą surengti Sąjūdis paskatino Lietuvos Laisvės Lygos pareiškimas. Rugpjūčio 17 d. du aktyvistai pradeda bado streiką Gedimino aikštėje, kuriuo reikalauja, kad būtų paleisti visi politiniai kaliniai.

Rugpjūčio 21 d. 4 tūkst. žmonių Gedimino aikštėje išklauso šv. Mišias, skirtas badaujantiems. Mišias laiko buvęs politinis kalinys kun. Jonas Kastytis Matulionis. Tą pačią dieną Molotovo-Ribentropo pakto teks tą išspausdino laikraštis "Literatūra ir menas".

Rugpjūčio 23 d. Gedulo diena. Visoje Lietuvoje vyksta mitingai Molotovo-Ribentropo pakto paminėti. Mitinge, įvykusiame Vilniuje, dalyvavo 200 tūkst. žmonių, Kaune – 50 tūkst., Šiauliuose – 6 tūkst., Kretingoje – 5 tūkst. Rugpjūčio 26 d. badaujantieji ir Sąjūdis pasirašo sutartį steigti bendrą politinių kalinių gelbėjimo komitetą. Bado streikas nutraukiamas. V.L.R.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIONAS
DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC.
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

NAUJI METAI – NAUJI RATAI

Juozas Žygas

Nors pasaulyje daug skurdo, bado, Aids šmėkla daugeliui graso ir karai nesibaigia. Bet nesuskaitomi milijonai žmonių, ateinančiuosius su dainomis ir šokiais pasitiko. Salėse šampano kamščiai šaudė ir visi linkėjo laimingiausių! Laimingiausių!... Žmonės dažnai yra masinės psichozės veikiami. O aš prie rašomojo stalo naujuosius pasitikau, žinoma, TV buvo įjungta. Taip saugiau, nereikia rizikuoti, kad gali policija pagauti. Tad nuo jo net nepasitraukdamas, visiems skaitytojams siunčiu laimingų ir sveikų Naujų metų linkėjimus. O be to, kur beskubėti ir dėl ko džiaugtis? Gyvenimo knygose, kiekvienam tam tikras metų skaičius įrašytas. Kiekvienam yra duota tik tiek metų, tik tiek karoliukų – kurie yra ant gyvybės siūlo suverti! Ir kasmet tų karoliukų skaičius po vieną mažėja!

Bet kam apie tai galvoti. Bereikalo nereikia liūdėti ir nereikia džiaugtis. Gerai, kad savo ateities nežinome, tad rankų nenuleidžiame. Išcivijos kultūriniam gyvenimui, praėjusieji nebuvo labai laimingi. Bet čia dalinai ir mūsų pačių kaltė. Dar taip neseniai, praeinančiųjų metų angoje sustodavome, pažvelgdavome atgal ir paskaičiuodavome, kiek ir kokių knygų buvo išleista. Paiginėdavome, kas gali būti sekantis literatūros premijos laimėtojas. O dabar eina lenktynių, kas daugiau talpintuvų su knygomis išsiųs. Ir tokius veikėjus skaitome, kaip švietimo darbo padėjėjus, juos fotografuojame ir spaudoje aprašome. Nesu nusistatęs prieš tuos talpintuvų siuntimus ir jų talkininkus. Tik norėjau pavaizduoti pasikeitusią situaciją. Ne tik gyvenimas pasikeitė, bet ir mes patys. Kurie stebi mūsų kultūrinį gyvenimą, pradėjo apie nuosmukį kalbėti ir rašyti.

Eleanor Roosevelt yra pasakiusi, ir tą jos pasakymą Richard J. Daley, Chica-

gos majoras, dažnai kartodavo: "Nereikia skųstis tamsa, bet reikia uždegti žvakę". Jeigu mes visi po mažą žvakutę" panaudojau tik simbolinę prasmę. Mes, kurie, per penkiasdešimt metų nedingome tamsiausioje naktį ir išlaikėme vilties žiburėlį. Dabar rytui švintant pasimetame ir save prarandame. Praėjusiais metais beveik be reikalo nustojome pora žurnalų. Čia, žinoma, ir Lietuvos žurnalistai su savo poslaugomis prisidėjo. Siūlydami pigesnę ir geresnę darbą. Kurie pabandė, tai nagus nudegė. Tie patys žurnalai, kurie jau Lietuvoje spausdinami, nuo buvusių tėra tik "devintas vanduo nuo kisičiaus". Apsigavo ir tie Lietuvos žurnalistai ir leidėjai, kurie negavo tikėto skaičiaus prenumeratorių. Čia jau jų pačių kaltė. Pradžioje, užsisakė laikraščius, tai jų negavo. Prieš trejetą metų ir aš užsisakiau "Gimtąjį Kraštą" visiems metams. Ir, deja, nei vieno numerio negavau. Teko ir iš kitų tą patį girdėti. Taip pat ir tų pigių kainų nėra! Siunčiant paprastu paštu kainuoja 26 USA dol. Tad atsižvelgiant į jo formatą, yra dvigubai už "Dirvą" brangesnis.

Tas pat yra ir su knygomis. Iš ten ateinančios knygos (ne moksliniai veikalai) kainuoja 10-15 dol. Tuo tarpu visai šalia jų, "Drauge", Dostojevskio "Nusikaltimas ir bausmė" ir mūsų filosofų knygos po 1 dol. Kol Lietuvoje dolerio ne-skaičiuos jo tikrąją vertę, o ne savo nustatytą kursą. Ir kol neišmoks tvarkingai korespondenciją vesti ir sąžiningai darbą atlikti – tol mes turime savo leidyklas būtinai išlaikyti.

Nei iš vieno nereikia labai didelių aukų ir pasiaukojimų, bet turime padaryti savo sąžinės apyskaitą. Kitais žodžiais, pasikalbėti su savimi. Ar mes norėtume gyventi kultūrinėje tuštumoje, jeigu ne – tai reikia uždegti tą "žvakutę", kad ne

TAUTINĖS SĄJUNGOS VALDYBA RAŠO VEIKLOS KLAUSIMAIS

SAUSIO 23 D. CHICAGOS SEKLYČIOJE
4 VAL. SVARBUS PRANEŠIMAS

Dr. Bronius Nemickas praėjusių metų rudenį 6 savaites praleido Lietuvoje. Šių metų sausio 23 d., 4 val. po pietų, Tautinės Sąjungos skyriaus susirinkime Chicago seklyčioje padarys pranešimą apie rinkiminiuosius įvykius, Lietuvos tautininkų veiklą ir kaip mes galime jiems padėti. Taip pat kalbės apie dabartinę Lietuvos konstituciją, nes buvo konsultacinės komisijos narys.

Į susirinkimą kviečiami Chicago ir apylinkių Tautinės Sąjungos nariai, ir prijaunantieji ir tais klausimais besidomintieji. Pranešime bus rodomos ir veiklos vaizdajuostės. Visi laukiami.

Artinantis rinkimams, mes, ALTS, padarėm bendrą pareiškimą su Lietuvių Tautininkų Sąjunga ir buvusiu Lietuvių Tautiniu Sąjūdžiu dėl grupės Aukščiausios Tarybos deputatų įkurto Tautos Pažangos judėjimo, kuris, neturėdamas jokio tęstinio ryšio su 1916 metais įsisteigusia Tautos Pažangos partija, klastoja Lietuvos istoriją. Taip pat išleidom atsisaukimą ragindami aktyviai dalyvauti spalio 25 d. rinkimuose ir balsuoti už Lietuvių Tautininkų Sąjungos kandidatus. Šis pareiškimas buvo atspausdintas Lietuvoje "Vilties", "Lietuvos Aido", skaitomas per televiziją ir radiją. Taip pat buvo atspausdinta "Drauge" ir "Dirvoje". Kiek sąlygos leido Lietuvių Tautininkų Sąjungos pasirašymą rinkimams rėmė ir finansiniai.

Rugsėjo 6 d. surengėm Chicagoje, Jaunimo Centre iškilmingą Tautos Šventės minėjimą. Gausiai susirinkusiai publikai prasmingą, gerai išmąstytą, laiko momentui pritaikintą, Lietuvos gyvenimą analizuojančią paskaitą skaitė Lietuvos gen. konsulas Vytautas Čekanauskas iš Los Angeles, CA. Paskaita buvo atspausdinta "Dirvoje" š.m. spalio mėn. 1 ir 8 dienomis. Minėjimą organizavo Sąjungos vicepirmininkas Stasys Briedis.

Bostono Tautinės Sąjungos skyriaus pirmininko Juozo Rentelio kvietimu ALT

būtų aplinkui taip tamsu.

Pasizadėkime, kad šiais metais dalyvausime bent viename papildomame lietuviškame parengime. Nusipirksime ir perskaitysime bent vieną lietuvišką knygą. Taip pat savo vaikams ir vaikėčiams užsakykime lietuvišką laikraštį (jeigu jie dar neskaito). Kaip matote, jokių didelių pastangų nereikia. Bet jeigu mes visi tai darysime, tai pamatysime didelį pasikeitimą. Mūsų salės bus pilnesnės ir spauda geriau laikysis. Tad ne užtenka, tik tamsa skųstis!

Sąjungos pirmininkas Dr. Leonas Kriaučeliūnas spalio 3 d. dalyvavo Bostono skyriaus narių visuotiniame susirinkime ir padarė pranešimą iš Tautinės Sąjungos veiklos ir pasidalino mintimis Tautinę Sąjungą liečiančiais klausimais. Ta proga Bostono skyrius paskyrė \$2,000 dol. Lietuvių Tautininkų Sąjungai Lietuvoje rinkimų pasiruošimui.

Tam reikalui \$100 dol. auką paskyrė Aleksandras Čaplikas. Nuširdi padėka Bostono skyriui ir p. Čaplikui. Tie pinigai tuoj buvo perduoti Lietuvių Tautininkų Sąjungos pirmininkui Rimantui Smetonai per Sąjungos sekretorę dr. Laimą Šimulienę.

ALT Sąjungos pastangomis "Dirva" susilaukė dviejų naujų nuolatinių bendradarbių. Tai visiems gerai žinomi ir pažįstami žurnalistai Vladas Butėnas ir Juozas Žygas. Vladas Butėno politinių įvykių savaitinė apžvalga ir Juozo Žygo brandūs ir šiuo metu aktualūs vedamieji daug prisidėjo prie "Dirvos" stiprinimo. Sveikiname ir dėkojame jiems.

"Naujoji Viltis" vėl atgyja. Buv. redaktoriui Vytautui Abraičiui atsisakius, "Naujosios Vilties" leidimas laikinai sustojo. Po dviejų su virš metų pertraukos ALT Sąjungos ir Korp Neo-Lithuania vyr. valdybos pastangomis sudaryta nauja redakcinė kolegija: dr. Algirdas Burdreckis – vyr. redaktorius, žurnalistas Antanas Juodvalkis ir dr. Leonas Kriaučeliūnas – kolegijos nariai. Oskaras Kremeris – administratorius. Vaclovas Mažeika – techniškas redaktorius.

Pirmasis redakcinės kolegijos posėdis įvyko lapkričio 14 d. Chicagoje. Aptarta visa eilė su žurnalo išleidimu susijusių klausimų, numatyti kviesti bendradarbiai ir t.t.

Numatoma, kad 24-tas "Naujosios Vilties" numeris turėtų pasirodyti 1993 m. gegužės – birželio mėn.

Lapkričio 11 d. Sąjungos vicepirmininko Petro Bucho

pastangomis buvo sušauktas Tautinės Sąjungos ir Korp Neo-Lithuania vyr. valdybos ir Chicago padalinio valdybos informacinis pasitarimas apie Tautinės Sąjungos veiklą ir tikslus. Pasitarime gausiai dalyvavę neolitanai domėjosi Tautinės Sąjungos veikla ir pageidavo daugiau tokių susitikimų. Reikia tikėtis, kad pamažu gal susilauksime jaunų narių iš Korp Neo-Lithuania, kurie papildys mūsų rečiau eiles. Būtų gerai, kad ir kiti Tautinės Sąjungos skyriai savo vietovėse organizuotų tokius susitikimus su jaunimu, kurie domėtųsi Tautinės Sąjungos veikla.

Lietuvių Tautininkų Sąjunga Lietuvoje leidžia tautinės minties laikraštį "Viltis". Leidėjai prašo mūsų paramos: naujų prenumeratorių ir aukų. "Vilties" įgaliotinis Amerikoje yra Vaclovas Mažeika, 519 Hallen Terrace, Park Ridge, IL 60068, telef. 708 823-3607.

Sąjungos valdyba prašoma paremti Lietuvių Tautininkų pastangas ir atsiliiepti į jų prašymą.

Korp Neo-Lithuania vyr. valdybai prašant, parašėme laiškus Kauno miesto burmistrui Rimantui Račkauskui, Lietuvos Aukščiausios Tarybos Pirmininkui Vytautui Landsbergiui ir Lietuvos Respublikos ministrui Pirminkui Aleksandrui Abišalai dėl Korp Neo-Lithuania rūmų Kaune gražinimo Korp Neo-Lithuania.

Po ilgesnių pasitarimų sudaryta nauja Tautinės Kultūros Fondo valdyba: Stasys Briedis – pirmininkas, Petras Buchas – sekretorius ir Oskaras Kremeris – išdinininkas.

Dėkojame buv. valdybos pirmininkui Jonui Jurkūnui ir jo valdybai ir sveikiname naują valdybą.

1993 m. birželio 3 d. sukaks 35 metai nuo žinomo Amerikos lietuvių tautinės minties veikėjo, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos vieno iš pagrindinių kūrėjų, pirmojo sąjungos pirmininko a.a. A. Olio mirčių. ALT Sąjunga planuoja ruošti jo mirties paminėjimą. Prašome ir skyrius paminėti šią sukaktį.

Primename, jog skyriai šaukdami visuotinius susirinkimus, rengdami minėjimus gali kreiptis į Sąjungos valdybą ir mes, sąlygoms leidžiant, mielai aplan kysime skyrius. Artimas bendravimas su skyriais visapusiškai naudingas.

Su geriausiais linkėjimais
Jūsų

Dr. Leonas Kriaučeliūnas,
Pirmininkas

Dr. Laima Šimulienė,
Sekretorė

JAUNIMO CENTRUI 25 METAI

Šį rudenį suėję 35 m. kai lietuviai jėzuitai Chicagoje pastatė ir lietuvių jaunimui bei visuomenei, nežiūrint pažiūrų skirtumo, atidarė Jaunimo centrą. Netrukus priešais rūmus esančiam sodelyje pastatytas Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklas, prie kurio ir dabar didžiųjų tautos švenčių metu vyksta žuvusiųjų prisiminimo bei pagerbimo apeigos. Dešimtmečiui praėjus, kai pasirodė, kad tuometiniai JC rūmai lietuvių veiklai toli per maži, jie buvo kuone dvigubai padidinti, čia, šalia klasių, įrengus puias patalpas Čiurlionio galerijai ir kavinei. Tuose rūmuose, nors daug lietuvių jau išsikėlė į priemiesčius, dar ir dabar tebevyksta įvairūs koncertai, pokyliai, vakaronės, nuo šio rudens čia įsikūrė jungtinė Chicago lit. mokykla, per daugelį metų čia dirba Pedagoginis institutas, čia naujų rūmų bokšte savo patalpas turi Pasaulio lietuvių archyvas, Žilvičiaus - Kreivėno muzikologijos, Budrio foto archyvai, Lituanistikos tyrimų centras ir t.t.

Sukaktis buvo paminėta gruodžio 5 d. mišiomis, kurias atlaikė iš Lietuvos metams čia darbuotis atvykęs kun. A. Paliokas, SJ. ir metinė vakariene su trumpa oficialia bei menine programa. Įdomus faktas buvo tai, kad į didžiąją salę susirinkus trims šimtams iš Chicago ir priemiesčių suvažiavusių įvairių kartų tautiečių, invokaciją šiuose jėzuitų pastatytuose rūmuose sukalbėjo liuteronų vyskupas Hansas Dumpis, visus didžiai maldingai nuteikdamas. Lietuvos konsulas V. Kleiza savo žodyje pastebėjęs, kad Jaunimo centras yra vienas iš tų stulpų, kuris į mūsų tautos istoriją yra įrašęs aukso žiedelius, papasakojo, kad neseniai pas Vokietijos gen. konsulą Chicagoje buvo sušauktas pasitarimas, kur buvo atstovaujama 10 tautinių grupių. Ten paaiškėjo, kad viena iš stipriausiai apsijungusių grupių yra lietuviai. Pvz. lenkų Chicagoje yra apie 800,000, o jų dienraštis turi tik 5,000 skaitytojų daugiau, negu chicagiškis "Draugas". Vokiečiai Chicagoje neturi jokių savo mokyklų. Pasak konsulo Kleizos, "kai aš papasakojau apie mūsų bendruomenę, jie buvo nustebę, kaip lietuviai gali tai padaryti..."

Oficialioje dalyje dar žodį tarė JC tarybos pirm. V. Momkus ir plačiau veiklą šiuose rūmuose apžvelgė JC

valdybos pirm. S. Endrijo-nienė. Ji taip pat pranešė tik ką gautą žinią, kad čia su mumis esančiam poetui K. Bradūnui paskirta Lietuvos valstybinė literatūros premija, primoji tokia nuo 1939 m. Laureatas buvo pagerbtas plojimų audra. Meninėje dalyje, šalia su linksmu žodžiu bei gitaros muzika pasirodžiusio dr. L. Rago ir aktoriaus-humorinsto iš Lietuvos A. Grašio, programos viršūnėje buvo pianisto M. Motekaičio paskambinta ištrauka iš jėzuito kompozitoriaus kun. Br. Markaičio didesnio kūrinio "Kalanta". Vakariinės programą gražiu lietuvišku žodžiu pravedė tame pat JC užaugusi vidurinės kartos atstovė Marytė Utz. Svečių tarpe, šalia Lietuvos konsulo V. Kleizos ir jo žmonos, buvo PLB pirm. Br. Nainys ir daug kitų, daugiau ar mažiau žinomų asmenų.

PARODŲ CIKLAS "75-JI VASARIO 16"

Chicagoje ir Lemonte yra kelios lietuviškos meno galerijos. Lietuvos gen. konsului Chicagoje V. Kleizai jau senokai gimė mintis tose galerijose ateinančios vasario 16 proga, kai bus minima Lietuvos nepriklausomybės deimantinė sukaktis, suruošti parodų ciklą. Pirmas tuo klausimu visų galerijų atstovų posėdis buvo sušauktas dar pavasarį. Gruodžio 9 d. tuo reikalu A. Kezio galerijoje įvyko trečiasis posėdis, dalyvaujant galerijų vadovams ir Lietuvių Fondo atstovams. Šiame posėdyje apytikriai buvo pristatytas ir visas tų parodų ciklas.

Jis prasidės 1993 m. sausio 22 d. A. Kezio tvarkomos parodos "Dailė 93" iškilmingu atidarymu. Tai ankstyvesniųjų parodų serija, kuri vyksta kiekvienais metais Čiurlionio galerijoje. Parodoje bus matyti šiais metais sukurto išeivijos lietuvių dailininkų darbų piūvis. Čiurlionio galerija ir Lietuvių Dailės institutas savo ruošiamoje parodoje, kurios atidarymas įvyks vasario 12 d. taip pat Čiurlionio galerijoje, išstatys dar niekur lietuvių nematytą a.a. dail. V. Petravičiaus paveikslų rinkinį – 26 kūrinius, tapytus 1983 m. Ta serija dailininko buvo padovanojusi Midwest muziejui Indianos valstijoje.

Lietuvių meno muziejus Lemonte numato surengti plačios apimties parodą, kurioje bus parodyti geriausi meno kūriniai ir praeities, ir

Lietuvos, ir išeivijos. Tą parodą numatoma atidaryti vasario 16 ar 13 d. Taip pat Lemonte vyks ir Tautodailės paroda, kurios pagrindą, kaip tikimasi, sudarys dail. Tamošaičių rinkiniai. Balzeko lietuvių kultūros muziejus kovo mėn. organizuoja bendrą Pabaltiečių parodą, gavęs lėšų iš amerikiečių fondų. Tuo tarpu L. Narbučio galerija numato išstatyti fotografijų parodą tema "Mažoji Lietuva", iš tos dalies, kuri yra už Nemuno, dabar priklauso Rusijai ir kurioje labai daug yra lietuviškos kultūros ištakų.

Šių parodų proga numa-

toma išleisti bendrą reprezentacinį leidinį, kurį redaguos dailėtyrininkas D. Lapkus. A. Reneckis paprašytas paruošti video filmą apie tas parodas, kurį tuojau galėtų panaudoti Lietuvos televizija ir ten žmonės pamatytų, kaip išeivija menine – kultūrine prasme paminėjo Lietuvos Nepriklausomybės deimantinę sukaktį. Apie tą užmojį šiame posėdyje ir buvo painformuoti Lietuvių Fondo atstovai, o oficialų prašymą paskirti tam tikrą sumą pinigų Lietuvių Fondo vadovybei įteiks Lietuvos konsulas Chicagoje V. Kleiza.

VI. Ramojus

POPULIARINAMAS KOMP. VLADAS JAKUBĖNAS

1976 metų gruodžio 13 d. Chicagoje miręs komp. Vladas Jakubėnas vis plačiau grįžta į savo tėvynę Lietuvą. Anksčiau jo, kaip ir kitų užsienyje gyvenančių mūsų kūrėjų kūryba, su mažomis išimtimis, buvo užmiršta ir net uždrausta.

Prieš 10 metų Chicagoje įsikūrusi VI. Jakubėno draugija prieš pora metų įsteigė savo skyrių Vilniuje, kuris pradėjo populiarinti šį Kompozitorių tėvynėje. Tas buvo padaryta šios draugijos pirmininko Edvardo Šulaičio pastangomis, kuris nuvykęs į Vilnių ėmėsi šio žygio. Šį pavasarį, jo viešėjimo metu, buvo atidengta komp. Jakubėno paminklinė lenta Kaune prie namo, kuriame kompozitoriui yra tekę gyventi, o taip pat surengta ir jo minėjimo popietė Kaune. Panašių renginių buvo ir kompozitoriaus gimtinėje Biržuose. Taip pat pa-

rinkti draugijos įgaliotiniai Kaune, Klaipėdoje ir Biržuose.

– Šį rudenį – lapkričio 20 d. Vilniaus Muzikos švietimo centro salėje įvyko komp. Jakubėno draugijos Lietuvos skyriaus steigiamasis susitikimas, kuriame dalyvavo 26 muzikologai, kompozitoriai, muzikai. Į valdybą išrinkti: Danutė Petrauskaitė, Rita Nomicaitė, Janina Gudavičiūtė, Vytis Buividavičius, Algis Bivėnis (pirm.) Povilas Jakubėnas, A. Balčiauskienė, Irena Skomskienė (ji buvo įgaliotinė Vilniuje ir vėliau – raštinės vedėja bei organizatorė).

Šį susirinkimą kaip tik suorganizavo Irena Skomskienė, kuri kaip ir prieš ją dirbusi Rita Nomicaitė daug pasitarnavo komp. Jakubėno populiarinimui Lietuvoje. I. Skomskienės nuopelnu buvo suruoštas ir komp.

Jakubėno mirties metinių minėjimas 1992 m. gruodžio 13 d. Vilniuje. Tą dieną surengta kompozitoriaus atminimui skirta mokslinė konferencija ir jo chorinės kūrybos vakaras – koncertas.

Konferencija įvyko Muzikos Švietimo centro salėje ir čia referatus apie Jakubėno kūrybą, taip pat apie harmonizuotas evangelikų liuteronų giesmes bei mintis apie chorų kultūrą, skaitė profesorius Anicetas Arminas, muzikologė Rita Nomicaitė, Muzikos akademijos studentė Vilija Balčytė – Dačinskienė. Šie pranešimai buvo išleisti atskiru leidiniu, kuris buvo prieinamas plačiajai visuomenei. Konferencijos metu veikė nuotraukų bei knygų ir šiaip leidinių paroda, liečianti kompozitoriaus kūrybinę veiklą iki 1944 m. Kaune.

Komp. Jakubėno chorinės muzikos koncertas Praveistas Vilniaus Baroko salėje. Visi jame išpildyti kūriniai Lietuvoje nuskambėjo pirmą kartą. Juos atliko Radijo ir televizijos mišrus choras (meno vadovas ir dirigentas Alfonsas Vildžiūnas), solistai – Jolanta Kisielytė ir Vladas Bagdonas, vargonininkas Bernardas Vasiliauskas. Klausytojai turėjo progą išgirsti komp. Jakubėno harmonizuotas liaudies dainas ir kitus kūrinius.

1994 m. sucina 100 metų nuo kompozitoriaus gimimo. Ta proga yra numatoma surengti jo simfoninės muzikos koncertą, o Kauno muzikinis teatras nori pastatyti jo baletą "Vaivos juosta". Taip pat yra rūpinamasi išleisti jo kūrybos – gaidų sąsiuvinį, populiarią knygutę apie komp. Jakubėną bei jo monografiją.

Taigi komp. Jakubėno populiarinimo procesas jo gimtinėje Lietuvoje jau vyksta pilnu stiprumu, turbūt, daugiau negu bet kurio kito išeivijos kūrėjo. Reikia manyti, kad Lietuvos muzikinė visuomenė pamils šį didelį išeivijoje mirusį kompozitorių.

Beje, visus šiuos darbus koordinuoja komp. Vlodo Jakubėno draugijos valdyba Chicagoje. Ją sudaro: Edvardas Šulaitis (pirm.), Erika Brooks (sekretorė – išdininkė), dr. Leonardas Šimutis, (vicepirm.) ir Edmondas Brooks bei Povilas Mieiliulis (nariai). E.Š.



Komp. Vlodo Jakubėno paminklas Lietuvių Tautinėse kapinėse prie Chicago. Gruodžio mėn. 13 d. buvo atžymėtos jo mirties 16-sios metinės. Ed. Šulaičio nuotr..

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ



VISUOMENINIS DIENORAŠTIS

Juozo Laučkos knyga paskaičius

Antanas Dundzila

Esu ne karta galvojęs apie prieškarinę Amerikos lietuvių spaudą. Pvz., man rūpėdavo, kaip Amerikos lietuviai būdavo informuojami apie įvykius Lietuvoje? – Juk tada, tik transatlantinių laivų ir telegrafo laikais, platesnės žinios iš Lietuvos turėjo būti mažiausiai trejetą savaitių pasenę... Kokia tais laikais buvo Amerikos lietuviškų laikraščių naudojamoji kalba? – Juk, kai 1949 atvykome į Ameriką, tai bent tuometiniai DRAUGAS ir NAUJIENOS keistai priprastai atrodė; tie laikraščiai "atgime" naujajai imigrantų bangai atvykus... Pagaliau, kokie buvo tuometiniai Amerikos lietuvių visuomeniniai rūpesčiai?

Trupančiu, pageltusių pusšimčio metų amžiaus laikraščių eilinis žmogus ne varto, o atsitiktinai iš anų laikų išgirsta pastabą pilnesnio vaizdo čia keliamiems klausimams taip ir nesuteikdavo. Nesuteikė iki 1992 gruodžio mėnesį atsiradusios progos, kai mano rankose visai netikėtai atsidūrė Washingtone gyvenančio Juozo Laučkos 1992 m. Lietuvoje išleistas spaudos straipsnių rinkinys, 192 psl. knyga "Žvilgsniai per Atlantą į Lietuvą".

Knyga maloniai nustebino, nes daug to, (amerikietiską posakį išsivertus) "ką norėjau žinoti, bet nedrįsau klausti", radau vaizdžiai prirašytuose puslapiuose. Knygoje radau J. Laučkos parašytų straipsnių bei vedamųjų rinkinį, kai 1936 - 1945 m. bėgyje autorius redagavo Brooklyne ėjusį AMERIKOS savaitraštį. Beveik chronologine tvarka knygoje išdėstyta medžiaga atrodo kaip koks visuomeninis dienoraštis. J. Laučkos temos įvairios, straipsniai sklandžiai parašyti. Fotelin sau įklampus, šiandieną juos skaityti nenuobodu, net įdomu: matai, kaip aprašomi įvykiai Amerikos lietuviams atrodė, kai tuos pačius įvykius pats vaiko akimis išgyvenai Lietuvoje. O skaitant apie Amerikoje vykusius tuometinius įvykius, tai pamatai tam tikrus užkulius, apie kuriuos anais laikais Lietuvoje nežinojome.

Knygą perskaičius, mano akyse iškilo visai naujas, šiaip jau gerai žinomo Ame-

rikos lietuvių visuomenininko, Juozo Laučkos, asmenybės veidas. Tas veidas – tai talentingo, išvalgaus prieškarinės lietuvių spaudos žurnalisto. Tiesa, J. Laučkos straipsnius esu matęs ir dabartinėje mūsų spaudoje. Kam įdomu, tie žino, kad autorius po karo taip pat dirbo Amerikos balso ir Laisvosios Europos radijo kolektyvuose. Tačiau tų enciklopedinių žinių saujos man kaip tai neužteko, kad įsitikčiau J. Laučkos įnašu spaudai bei informacijos sklaidimui platesne to žodžio prasme. (Aišku, tai mano paties lėkštumo kaltė.) Dabar, susipažinęs su jo išleistu straipsnių rinkiniu, esu "praregėjęs": tikiu ir teigiu, kad Juozas Laučka yra žymi mūsų žurnalistinio akiračio asmenybė.

Knygoje telpa šiek tiek daugiau negu 200 J. Laučkos straipsnių. Knygą perskaitęs, galiu duoti atsakymus dviems šio rašinio pradžioje suminėtiems klausimams. Pirma, J. Laučkos vartota laikrastinė lietuvių kalba yra stebinančiai švari, skaidri. Sakyčiau, kad ji nu rungia dabartinės mūsų išeivijos spaudos kalbą (čia apie Lietuvoje dabar naudojamą kalbą anaipol ne užsimenu!). Tiesiog sunku tikėti (džiaugiantis, tačiau taip tikėti reikia!), kad to meto išeivija taip gerai ir švariai lietuviškai kalbėjo bei rašė. Antra, apie svarbesnius įvykius Lietuvoje Amerikos lietuviai buvo greit, tiksliai ir gerai informuojami, nes daugelis tarptautinio pobūdžio žinių atėdavo iš amerikiečių spaudos agentūrų.

Straipsniai įdomūs, informuojantys ir švieži. Štai, Austrijos prijungimas prie hitlerinio Reicho tiksliai ir reikšmingai paskelbtas 1938-III-18, kai tas "anšliusas" įvyko III-12. 1938-X-12 J. Laučka ima duomenis iš komunistų spaudos ir komentuoja spėjimą Lietuvos išdavimą Vokietijai, bei per šamą reikalą "glaustis" prie sovietų.

Graziai komentuotas Lietuvos pavilijonas New Yorke įvykusioje Pasaulinėje parodoje; čia paaiškėja, kad lietuvių parodos komitetas buvo sudarytas be komunistinių organizacijų! 1939-III-31 konkrečiai keltas reikalas Amerikoje turėti orga-

nizaciją, kalbančią Amerikos lietuvių vardu – tai beveik pranašiškas šauklys!

Įspūdingai 1939-II-24 pranešta apie Klaipėdos netekimą: Anglijoje tuo metu lankėsi prancūzijos prezidentas; J. Laučka rašo, kad "karalius ir prezidentas galėję ramiai vakarienti, nes iš jų kambario buvo pašalintas radijo imtuvas tuo laiku, kai pranešinėjama apie Lietuvą." 1939-III-31 pranešta ir jau komentuota apie tik vakarykštę dieną, III-30, sudarytą gen. J. Černiaus vyriausybę!

Nesileidžiant į kitas detales, J. Laučka labai principingai komentavo Anglijos nuolatinį nuolaidų tarptautinę politiką, lenkų okupuotą Vilniaus kraštą bei kitus įvykius. Kai kada tačiau J. Laučka ir klydo: pvz., rašydamas apie artėjančio karo grėsmę, jis teigė, kad "Lietuva ginsis nuo kiekvieno įsibrovėlio į jos žemę" (1939-V-12)... Parašęs apie ministro J. Urbšio liūdną nedalią (jis 1938 ir 1939 turėjo priimti vokiečių ir lenkų ultimatumus) bei jo derybas Maskvoje, J. Laučka 1939-X-6 išdėstė Lietuvai grėsiantį pavojų ir siūlė keturis laikysenos punktus. Ir taip skaitome J. Laučkos paraiškumus Lietuvai grąžinusios valstybių adresu (ko negalėjo rašyti spauda Lietuvoje dėl būtino reikalo vaidinti "draugiškus" santykius), skaitome apie suomių karą su sovietais ir apie Lietuvos 1940-VI-15 tragediją, apie visą eilę kitų Lietuvai ir lietuviams reikšmingų įvykių.

Stai dar kelios J. Laučkos minėtos temos, šios apybraižos rėmuose atrodančios reikšmingai. Pirma, rašyta apie metinius įvairių Amerikos lietuvių organizacijų kongresus ir labai stiprų lietuvių užsilaikavimą Lietuvos reikalams. Antra, sužinojome, kad Amerikos lietuviai retkarčiais gaudavo žinių apie 1941 m. tremtinius Sibire; tokių žinių vokiečių okupacijos metu mes Lietuvoje neturėdavome. Taip pat J. Laučka rašydavo apie katalikų pasaulinio pobūdžio įvykius, rašė apie paramos Lietuvai reikalą, JAV nepripažintą Lietuvos oku-

paciją, svarbią Lietuvos diplomatų veiklą, gynė šmeižiamą, į Ameriką atvyksį Prezidentą Antaną Smetoną, kuris, komunistų "žiniomis", Palestinoje turėjęs apelsinų plantaciją, Brazilijoje – kavos plantaciją ir t.t. ir t.t.

Kictais viršeliais įrištą knygą 2,000 egz. tiražu išleido "Žuvėdros" leidykla. Kaip kad dabar dažnai rašoma – knygos kaina sutartinė. Reikia tikėtis, kad šis leidinys plačiau pasieks ir išeivijos skaitytojus. Jame randame informuojančios, įdomios ir mielos medžiagos. (1992-XII-9)

ATVYKSTA JADVYGA BIELIAUSKIENĖ

LB Vakarų apygardos suvažiavimas ir Sausio 13-sios įvykių minėjimas įvyks 1993 sausio 16-17 Šv. Kazimiero parapijos salėje. Suvažiavime dalyvaus ir minėjime pagrindinę kalbą pasakys Lietuvoje žinoma rezistentė, politinė kalinė ir "Sausio 13-sios Brolijos" organizatorė ir pirmininkė Jadvyga Bieliauskienė.

Dar jaunutė, būdama Palangos gimnazijos mokinė, Jadvyga Šidlauskaitė "Šatrijos" slapyvardžiu 1947-48 dalyvavo partizanų veikloje ir už tai 1948 buvo nuteista kalėti 25 metus. Po Stalino mirties bausmė buvo sumažinta ir už 8 kalinimo metų paleista.

Ištekėjusi už Bieliausko, gyveno Garliavoje. Po kurio laiko vėl įsijungė į disidentinę veiklą, atvirai kovodama už žmogaus teises, tikėjimo laisvę ir bendradarbiaudama LKB Kronikoje. 1982 ją vėl areštavo ir 1983 nubaudė 4 metus kalėjimo ir 3 metus vidaus tremties.

Sakydama paskutinį teismosios žodį, Bieliauskienė kaltintojams kalbėjo: "Meldžiuosi už tardytojus, gausius išdavikus. Jų gyvenimas skaudus – jiems lemta persekioti Tiesą. Ateis laikas, ir jie supras, kad Tiesos negalima nuteisti. Tiesa teisia teisėjus".

Šiuo metu Lietuvoje Bieliauskienė vykdo karitatyvinius darbus ir teikia paramą paliečusiems politiniams kalinėms, žuvusiųjų prie televizijos bokšto ir Medininkuose šeimoms, sužeistiesiems ir kitiems pagalbos reikalingiems.

Jei kitos kolonijos norėtų šią herojiškos dvasios moterį pasikviesti, skubiai skambina LB Vakarų apygardos valdybos pirmininkei Angelai Nelsienai tel. 714-526-3648.

Angelė K. Nelsienė

*Skaitykit ir platinkit
DIRVA*



Rumšiškų gamtos muziejuje esančios sodybos gyvenamasis namas ir aplinka.
D. Kižio nuotr.

APIPLĖŠTA MOTINYSTĖ

Antanina Varkalaitė – Baltrušienė

Buvau ištremta iš Kauno 1941-ųjų birželio 14 d. Išvakarėse kukliai paminėjome mūsų sutuoktinių penkerių metų sukaktį. Mus aplankė keli bičiuliai pasakoję apie paruoštus ešelonus žmonėms išvežti. Kalbėjo, kad iš Lenkijos daug šeimų jau išgabenta į Sibirą. Mano vyras, kaip ir aš, buvo Vytauto Didžiojo universiteto absolventas, dirbo teisininku. Jau daug kartų paieškomas, apie metus laiko slapstėsi.

Tą vakarą parėjo namo, iš anksto per parduotuvės pasiuntinį atsiuntęs tradicinę baltų rožių puokštę. Valandėlę pašnėkėjome prie kavos puodelio apie tragišką Tėvynės padėtį, apie nuo latinius areštus darbe, gatvėse, namuose. Svečiai ir jis ragino ir mane išeiti iš namų. Mūsų vyresnysis sūnelis Algimantas, pustrėčių metų buvo nuvežtas pas gimines, nes sirgo. Bijojau, kad neapkrėstų mažojo Šarūno, kuriam ėjo vos ketvirtas mėnuo. Nesiryzau palikti karščiuojančio kūdikio – ne tikėjau, kad gali suimti: jokio nusikaltimo nebuvome padarę... Išėjo visi kartu.

Apie trečią valandą nakties įsiveržė penki ginkluoti kariškiai ir vienas civilis, klausinėjo apie vyrą, darė kratą. Užkliuvo keli laišakai iš Anglijos, rašyti esperanto kalba. Iš pradžių labai drąsiai jaučiausi širdy džiaugdamasi, kad vyrą paraginau išeiti, nors jis jau buvo benorįs tą mums šventą vakarą likti namie.

Jo neradę, paklausė, kas as būsiu. Pasakiau, kad žmona (namų knygoje buvau įregistuota dar mergauti ne pavarde ir, matyt, todėl nepakliuvau į "nusikaltėlių" sarašą). Mano kūdikis visą laiką klykė. Gal nepakentęs jo verkimo vienas kariškis paliepė jį maitinti, o man pienas visai nutrūko. Tada pasitarę du išėjo. Vienas, vyresnysis, ukrainietišku akcentu pasakė man išeiti nusipirkti pieno. Gal tai buvo gestas, kad pabėgčiau. Pastebėjau lyg gailėstį, užuojautą jo akyse.

Prie durų susitikau raudančią kaimynę Marijoną, kuri pasakė, kad jos šeiminius mokytojus Sodaičius, daugelį kitų šeimų šiandien išvežė. Tarp paminėtųjų buvo mūsų geri bičiuliai Motiejaičiai, Slapšiai, Bulvočiai ir dar kelios pažįstamos pavardės. Sako, veža visą Lietuvą. Buvo kilusi mintis bėgti, bet pas ką, jei tiek daug jau išvežtų? O gal esu sekama? Pasidaviau

aklai likimo valiai – tesprenžia jis pats. Negavusi pieno, grįžau atgal. Tada liepė krauti daiktus. Mano kūdikėlis visą laiką klykė, – jo mažą širdėlę jautė piktų šmėklų siautėjimą aplink. Negalėjau paleisti jo iš rankų, pervysčiau. Tada paliepė mano seseriai sudėti būtiniausius daiktus, patalynę patys talkino kraunant vyro drabužius. Vyresnysis liepė ir man rengtis. Sakė, važiuosime į stotį ir ten pas viršininką išsiaiškinsime. Sergantį sūnelį įsakė laikinai palikti sesers globai. Mano vargšė Motinėle palaimino mane kryžiaus ženklu, palinkėdama stiprybės. Turbūt neperstojančiu klyksmu mano alkanas kūdikėlis išsigelbėjo nuo tremties, o greičiausiai ir nuo miries: Ji paliko...

Ant stalo liko baltos rožės, prieš kelias valandas tokios puošnios, liūdnai gudusios širdį...

Mane vežė vienkinkiu vežimu į stotį. Lydėjęs kariškis pasakė einąs pas viršininką tartis, kad leistų man grįžti namo. Praėjo valanda, perone niekas prie manęs nepriėjo. Galėjau pranykti minioje, bet tikėjau teisingumu. Be to, pamaniau: gal jie suuodė, kur vyras, ir atves čia su vaikais.

Negalėjau išsilaikyti ant kojų, buvau nemigusi. Atsisėdau ant savo mantos. Sargybinis paklausė, ko laukiu, pasakiau, kad viršininko. Burbtelėjęs, jog jei reikės, tai suras, sumetęs mano daiktus, įstūmė į vagoną. Vilkėjau juodais gedulo rūbais (tik ką buvau palaidojusi savo Tėvelį). Kritau ant ryšulių...

Tik trečios paros naktį, traukiniui gerokai nutolus nuo Lietuvos, atsigaivėljau. Išvydau žmones su vai

kais, miegančius ant narų. Pro vagono pravirą siaurutį plyšį sklido miško kvapas. Pajutau, kaip silpna. Atsikėlusį bandžiau priciti prie tos tyros srovelės, bet nepuoliau. Viena moteris išgirdo šlumstelėjimą, pažadino kaimynę ir bandė mane pakelti. Kilo sąmyšis, atsirado dar pora vyrų, kurie paguldė mane ant suolo, pradėjo trinti kojas, rankas, kažkas davė pauostyti iš buteliuko. Atsipeikėjau. Geri žmonės davė man šaukštelį kondensuoto pieno, vandens, duonos kąsnelį. Mais to trupinys, žmogiška užuojauta sustiprino mane. Tačiau dėl staigaus pieno netekimo kilo skausmai ir temperatūra. Moterys padarė victos ant narų. Buvo likusi tik prie dvokiančios skylės, skirtos išeinamajai, prie kurios veik visada laukė keliasdešimt žmonių. Geroji Rožė Slapšienė–Biliūnaitė, mokytoja, vėliau likusi amžinam poilsiui ledynuose, su Irena Bulvočiene, irgi jau užgesusia, "paklojo man lovą". – surado pagalvę ir antklodę. Iš pradžių dar turėjau maisto: medus ypač atgaivino, nukrito temperatūra, sustiprėjau.

Garsiakalbis paskelbė, kad birželio 22 d. prasidėjo karas. Atsirado viltis, jog mus paleis. Sargybiniai kareiviai turbūt bus reikalingi kare?

Matėme, ką valgo žmonės, susėdę ant peronų – bulvė, svogūnas ir normuotos duonos gabaliukas. Guodė tikėjimas, kad Raudonasis kryžius neleis taip baisiai kankinti nekaltus žmones. Dar nesugebėjom suvokti visos neribotos, brutalių tirono galios...

Kadangi vagonė buvau jauniausia suaugusiųjų tarpe, tarpstotėse cildavau atneš

ti "kiplatoko", sriubos, košės, kartais net dešros "sobačia radostj". Maistą išdalydavome būriams susispietusių apie ešelonus apipliusių gyvaplaukiais apaugusių vaikų. Jie savo liesutėm rankom godžiai stverdavo davinį tiesdavo kepurės. Kas jų neturėjo, košę, sriubą pylėsi į kišenes ir sau jom čia pat kimšo į išalkusias burnas. Baisu neįtikėtina!

Po savaitės, kitos ir mes jau pradėjome valgyti tą jų "davinį", nes išsekome, o krepšiuose savas, lietuviškas maistas baigėsi. Kai išleisdavo atnešti "kiplatoko", bėgdavau per visą ešeloną klausinėdama, ar kuriame vagonė nėra vyro su dviem vaikais. Veltui. Kas juos ištiko?..

Kartą buvau nutolusi net apie kilometrą nuo savo ešelonė. Galvojau bėgti, bet apsirengusi kaip stoviu, be pinigų ir jokių dokumentų vargu ar būčiau toli nubėgusi. Grįžau ant savo gulto. Visa paguoda – maži vaikučiai, meiliai glaudęsi, žaidę su mano pirštais, plaukais. Kartais pavaišindavau juos perone nupirktais ledinukais, pasakodavau pasakas. Vaikiški klausimai užgoždavo liūdnas mintis. Juk jie nejuto nei savo, nei savo tėvų, nei visos tautos nelaimės.

Ne kartą matėme, kaip iš kaimyninių vagonų iškelėdavo į paklodę susuktą sustingusį žmogų ar į dėžę įdėtą mirusį kūdikį. Skausmingas riksmas ar tyli rauda draskė širdį. Regėjom, kaip kareiviai, užlaužę rankas, vedė besiblaškančią moterį, kuri šaukė nežmonišku balsu: "Paleiskite, budeliai, būkite prakeikti, grąžinkite mano sūnų, mano vyrą!"... Turbūt ją vedė į beprotnamį.

Po mėnesio pasiekėme Altajaus kraštą, Bijsko cukrinių runkelių tarybinį ūkį. Koks skausmingas nežinomybės jausmas!

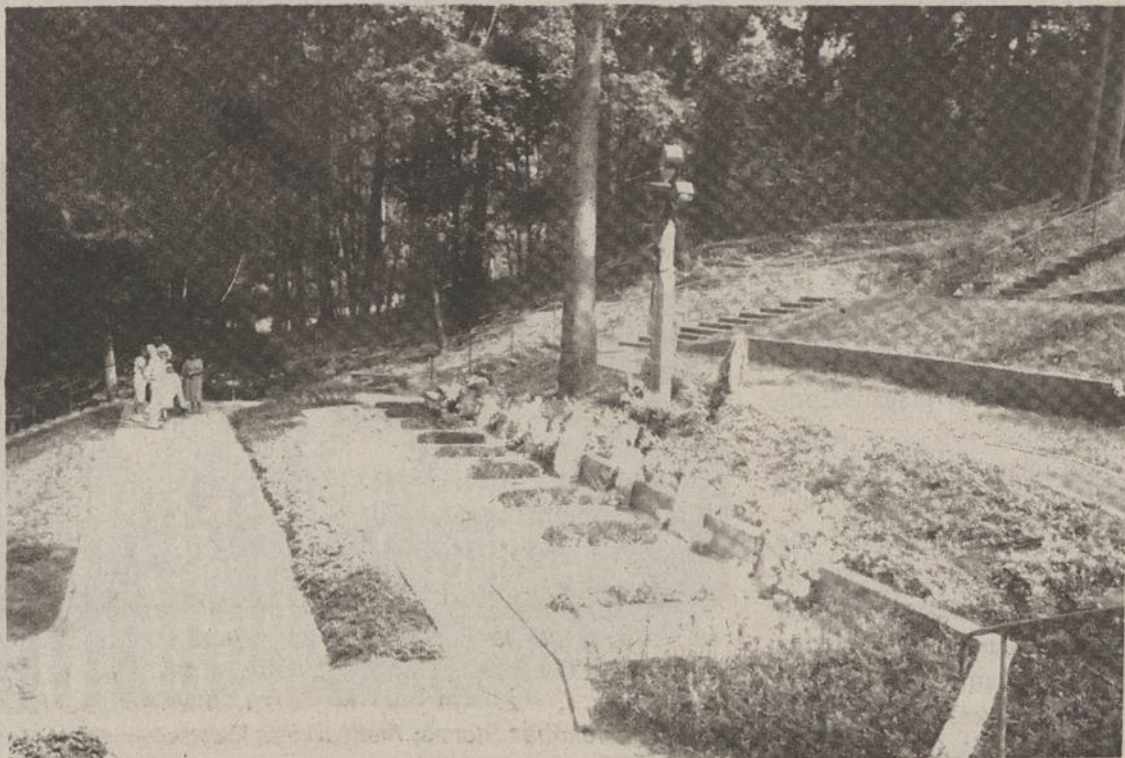
Mus, aštuonis žmones, apgyvendino ką tik išmėztame, dvokiančiame avių tvarte, ant molinės aslos. Dirbome lauko darbus, stiklinom langus, sodinome, kaupėme cukrinius runkelius. Menasi platūs Altajaus kviečių laukai, rugiagėlės, aguonėlės, dangus toks vaiskiai mėlynas – kaip Lietuvoj...

Kartą buvo liepta kasti dideles duobes daržovėms žiemą laikyti. Kiekviena gavome savo normą. Neseniai buvau palaidojusi tėvelį, ir byrančios žemės primindavo kapo duobę. Tėvelį palaidojau, o kur mano vaikai? Rodėsi, lyg juos čia gyvus užkasa, kilo beprotiškos mintys. Moterys, atlikusios savo darbą, ėjo "namo" ir man vėliau pasakoję, kokioje būklėje rado mane. Tremtinė Stasė Majauskienė vėliau pasakoję: "Suradome Antaniną suklupusią prie duobės, rankoje gniaužė žemę ir vis kartojo savo vaikų Algimanto ir Šarūno vardus. Bandėme ją pakelti. Ji užtinusiomis akimis, žemėtu ašarotu veidu jau nebepajėgė atsikelti. Tada visos sukibę parnešėme ją į baraką. Išgirdusios, kad nelaimingą atvežė čia, atplėšę nuo žindomo kūdikio ir kito, vos dvejų metų, suprato moterys tokio pogimdyvinio priepuolio priežastį. Geraširdės ukrainietės, pačios tremtinės, labai atjautė ir gailėjosi, nešė jai žolelių, pieno, ragaišio, kiaušinių ir lankė kelias dienas, kol sustiprėjo..."

Sunku buvo kasti ir valyti išgulusius runkelius, didelės normos. Trūko maisto, seko jėgos. Gal būčiau sotesnė, jei būčiau ir aš, kaip kiti nebijojęsi pasivogti valdiškų bulvių, bet kai pricida vau prie vagutės, pradėdavo drebėti širdis ir grįždavau atgal. Laukuose vakarais greit atšaldavo, tad kojas apsiyvindavome storais maišais, galvą ir pečius irgi apsidengdavome. Panašiai darė ir vietiniai žmonės, ne visi turėjo "vatuvkas", "telegreikas". Nuo bado gindavo paskrudinti ant laužo cukriniai runkeliai ir arbūzai, kurių pamėtydavo iš sunkvežinių gailėstingi žmonės, ypač ukrainiečiai, kurie buvo atvežti seniau. Moterys duodavo mums saulėgrąžų išspaudų su visais lukštais, nuvogtų nuo karvių. Nespėdavome nė sukramtyti, rydavome gabalais. Dėl to "godumo" daug kas parsivežėme skrandžio opą.

Kaip gražiai moterys dainuodavo, stovėdamos ilgoj eilėj prie duonos! Aš savo duonos dalį vis slėpdavau

(Nukelta į 8 psl.)



Medininkuose žuvusiųjų laisvės sargybinių kapai Antakalnio kapinėse.

D. Kižio nuotr.

10 METŲ BE KOMP. JULIAUS GAIDELIO

Vaclovas Senūta

1993 m. sausio 6 dieną sukako 10 metų, kai su šiuo pasauliu atsiskyrė komp. Julius Gaidelis, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos garbės narys.

Julius Gaidelis buvo gimęs 1909 m. Daugėlišio valsčiu, Švenčionių apskr. Į Kauno muzikos konservatoriją įstojo 1925 m. Baigęs konservatoriją, mokytojavo Prienų Žiburio gimnazijoje, Kaune X-toje gimnazijoje, Šiaulių muzikos mokykloje. Jis vadovavo mišriam chorui, jėzuitų bažnyčios chorui, meno chorui ir kit.

Į šį kraštą atvyko 1950 m. ir jau 1951 m. liepos 18 d. suorganizavo Bostone vyrų chorą. Gaidelis nebuvo toks, kuris "kištų kam nors koją". Tuo metu Bostone dar veikė Muzikos mylėtojų choras, "Gabijos" ir Šv. Petro parapijos mišrus choras ir, kad taika būtų Gaidelis suorganizavo vyrų chorą.

Po trijų metų Gaidelis baigė Bostono konservatoriją ir gavo **MAGISTRO** laipsnį. Jam siūlė darbą toje pačioje konservatorijoje dėstyti muzikos teoriją, kur reikia mokėti gerai anglų kalbą. Anot Gaidelio: "Ta pačia kalba studentui sunku išaiškinti, o kaip išaiškinti svetima kalba." Gaidelis tos tarnybos atsisakė.

Vyrų choras per kelis metus atliko virš 200 koncertų Amerikoje ir Kanadoje. O jis buvo toks žmogus, kad jeigu choras nėra gerai pasiruošęs, tai jis į sceną nelips, ne taip kiti, moka – nemoka lipa ir dainuoja.

Po vieno koncerto Kanadoje, muzikos kritikas ir žurnalistas Jonas Kardelis (buvęs Kauno valstybės teatro operos kritikas ir "Lietuvos Židinių" redaktorius) "Nepriklusomoje Lietuvoje" 1955 m. rašė: "A. Mikulskio vedamas Čiurlionio vardo ir S. Sodeikos vedamas Dainavos choras stovi atskiroje pozicijoje, ypač, kad jie meniškio lygio atžvilgiu nėra pastovūs – jie "pastoviai" svyruoja. Bostono lietuvių vyrų choras, vadovaujamas Juliaus Gaidelio, yra stiprus visais atžvilgiais. Vyrų balsai, kiek tai yra būtina mėgėjams linkamai pastatyti, išmokyti menišku būdu "imti" sunkesnes aukštumas. Tūlose vietose choras labai gražiai falsetavo (tenorai)."

MUZIKINĖ GAIDELIO KŪRYBA

Gaidelio muzikinė kūryba yra labai gausi. Pirmoje eilėje jo kūryba yra simfoninė ir kamerinė ir tik tre-

čioje vietoje – vokalinė. Jis parašė kelias simfonijas, kelias kantatas, sonetų smuikui, fortepionui, kvartetų dainų, religinių moterų mišriam chorui, baletą "Čičinską", operas Dana, Gintaro šalyje ir paskutinę opera Min daugas. Pirmos dvi operos buvo pastatytos Chicagoje, o kantata "Kovotojai" buvo pastatyta Chicago "Civic operos" rūmuose.

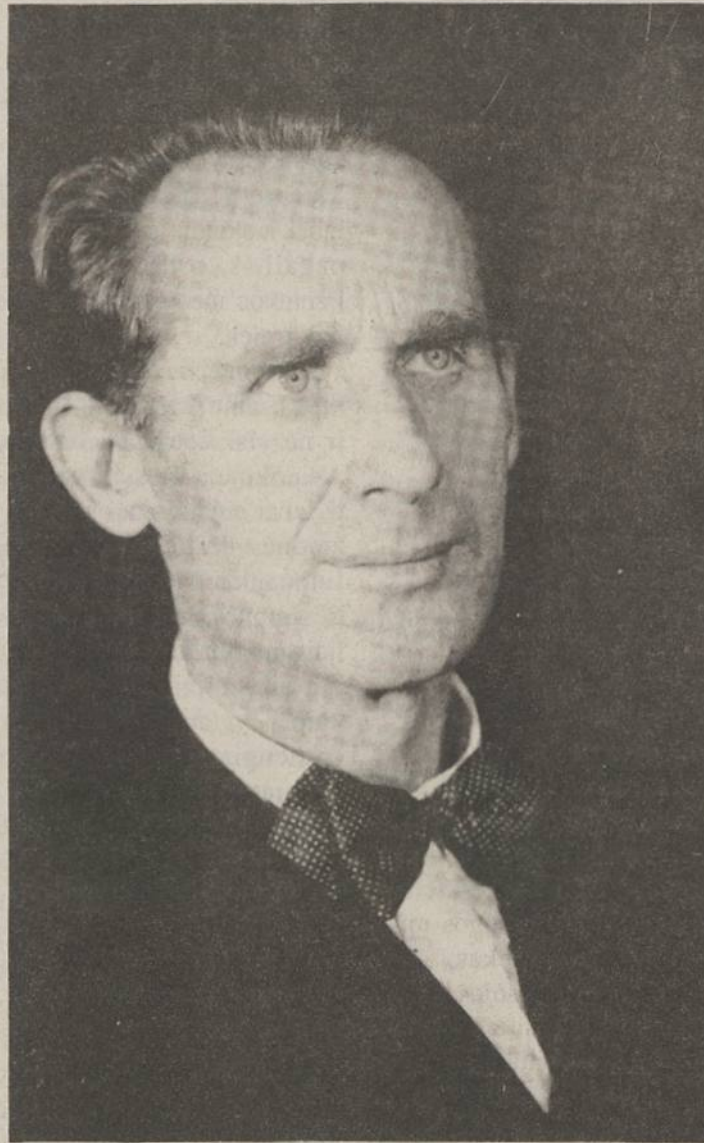
Be visų darbų, Gaidelis dar turėjo apie 35 piano, smuiko ir akordiono mokinius ir pamokas duodavo kiekvieno mokinio namuose. Gaidelis stengėsi kurti nors mokinių "ištempimą" į muzikos aukštumas. Jis sakė, kad visi vaikai muziką supranta, tik neturi pašaukimo. O vis dėl to, iš visų mokinių tris "ištempė" į muzikos viršūnes, tai operų solistę Daivą Mongirdaitę, pianistą Dr. Saulių Cibą ir operos solistę Marytę Bizinkauskaitę. Gaidelis buvo tuo patenkintas.

Kiek reikėjo įdėti darbo tokius ilgus veikalus parengti? Anot muz. A. Kučiūno: "Manding Gaidelis išvis nesusuko sau galvos dėl daiktų ar aplinkos patogumų. Net ir dėl maisto".

ATSILIEPIMAI LAIKRAŠČIUOSE

Po kiekvieno koncerto vis kas nors rašydavo laikraštyje ir pagirdavo traferetiškai, kaip tai: "gerai susidainavę, gražus vienetas, gražūs Gaidelio gaidžiai, gražiai gieda" ir kt. Anot Gaidelio: "tai patvorių svirpliai", jei kas įvertintų iš muzikos autoritetų, tai kas kita". Po kiek laiko pradėjo rašyti laikraščiuose recenzijas muzikai V.K. Banaitis, J. Kardelis, A. Kučiūnas, V. Adomavičius, S. Santvaras, Žilevičius ir kiti, o taip pat ne muzikai – S. Liepas, Čekienė ir kiti. 1955 m. Darbininke St. Santvaras rašė: "Bostono vyrų choras, muzikinė kalba tariant, jau užsitarnavo nemenko populiarumo."

Po teigiamų autoritetinių asmenų recenzijų, komp. Gaidelis įgijo pasitikėjimą ir pasijuto stovįs ant stipresnių kūrybinių kojų. Nors Gaidelis buvo kuklus, ramaus būdo, neveržlus, bet kur reikėdavo buvo ir ambicingas. Pav., 1963 m. kažkoks "korespondentas" bandė duoti Gaideliui "patarimą" vengti klaidų. Gaidelis jam atsakė: "Taigi aš klausiu Jus, kokių būtent klaidų? Jei tai liestų muzikinę pusę, t.y. dainų pasirinkimą ar jų išpildymą, tai atsaky-



Kompozitoriaus juozas Gaidelis, Tautinės Sąjungos Garbės Narys
Juožo Rentelio nuotr.

damas malonėkite nurodyti tą šaltinį, iš kurio ir kiek Jūs pasiėmėte muzikos žinių."

1961 m. vyrų choras pradėjo silpnėti, nes dauguma choristų pradėjo studijuoti, ieškoti žmonių ar išsikėlė gyventi kitur. Tuo pačiu metu išblėso ir Šv. Petro parapijos choras, vadovautas komp. Jeronimo Kačinsko. Komp. Gaidelis suskato organizuoti mišrų chorą ir jam tas pasisekė. Beveik visus buvusius parapijos choro dainininkus vėjas atpūtė Gaidelio chorą. Ir choras vėl pasidarė pajėgus ir sugebėjo pastatyti "Kantatą apie Lietuvą" su solistais Daiva Mongirdaite, Stasiu Liepu ir pianistu Dr. V. Vasiliūnu. Kantatai libretą parašė Stasys Santvaras. Choras išleido plokštelę. Moterų trio likvidavosi, tai Gaidelis suorganizavo vyrų sekstetą, kuris plačiai pasirodydavo koncertais.

1979 m. komp. Julius Gaidelis apsiėmė būti Šv. Kazimiero parapijos Brocktone vargonininku ir čia su-

organizavo parapijos mišrų chorą, į kurį perėjo dalis ir Bostono mišraus choro choristų. Choras veikia ir dabar, tai gal vienintelis Naujojoje Anglijoje.

1980 m. komp. Gaidelis buvo nominuotas gauti Politzer premiją už jo 4-tą simfoniją, kurią išpildė Chicago simfoninis orkestras ir kuris pristatė Gaidelį tai premijai gauti. Bet...dėl Lietuvių Fondo vadovybės didelio nerangumo, Gaidelis užtarnautos premijos negavo.

Vokiečių filosofas Goethe yra pasakęs: "Kas nepažįsta gamtos, tas nepažįsta muzikos ir meno ir todėl jo gyvenimas nepilnas". Julius Gaidelis gamtą labai gerai pažinojo, nes beveik visos dainos persunktos gamtos grožiu, pav. dainose: "Teka saulė, pievos mirguliuoja", "Daina, daina, saulės dukra"... "Tėviškės vakarai", "Pioviau lankoj šieną" ir kitos, kurios jo paties sukurtos.

Komp. Gaidelis yra suharmonizavęs kelioms mi-

šioms lietuvišką "Gloria", "Sanctus" ir "Agnus Dei". Taip pat daug religinių giesmių, o kiek jis yra suharmonizavęs dainų?!

Julius Gaidelis mirė 1983 m., bet per 10 metų likusios muzikinės spragos dar niekas neužpildė. Tai toks buvo Julius Gaidelis, kuris visą gyvenimą buvo pašventęs muzikai ir dainai. Jis rašė:

*Daina, daina, saulės dukra
Su tavim mes gulėm, kėlėm
Daina saldinom vargus...*

Dabar Vilniuje bus išleista knyga apie komp. Juliaus Gaidelio kūrybą. Joje bus ir kompozitoriaus biografija. Knygos išleidimą tvarko muzikė Dana Palionytė. Visa surinkta medžiaga jai į Lietuvą nusiųsta.

SVARBŪS RENGINIAI BOSTONE

Sausio 17 d., sekmadienį, 1 val. p.p. So Bostono Lietuvių Piliečių draugijos 3a. salėje, 368 W. Broadway, įvyks dviejų Lietuvos operos solistų koncertas: soprano Sigutės Stonytės ir baritono Arvydo Markausko. Jie abu gimė Sibiro tremtyje ir atvyko koncertuoti Lietuvos Fondo kvietimu. Jiems akompanuos Chicago lietuvių operos dirigentas Alvydas Vasaitis, gimęs Austrijoje. Taigi, tai bus koncertas trijų mūsų iškilių menininkų, gimusių tremtyje. Rengėjai LF ir Laisvės Varpo vadovybė.

Vasario 6 d., šeštadienį, 6 val. v. Lietuvių Piliečių draugijos 3a. salėje, 368 W. Broadway, So. Bostone įvyks Iškilmingi Šokiai, kuriuos kasmet rengia Petro Čepo Jaunimo Fondas, paskirdamas stipendiją jaunuoliui/ci pirmajai kelionei į Lietuvą. Po atgavos ir užkandžių 7 v.v. bus vakarienė. Meninę programą atliks Hamiltono lietuvių šokių grupė "Gyvataras", akompanuojant orkestrui "Žagarai". Šokiais gros Bostono Baltijos Kvartetas, vadovaujamas Taro Biskio. Bilietų kaina: \$25 asmeniui, \$15 studentui. Bilietų ir stalų užsakymą tvarko: Rasa Čepaitė (617) 342-8201 x 218 dienomis ir Audra Veitaitė (617) 268-5929 vakarais. Norinčius paremti fondą, čekius siųsti: Petras Cepas Youth Foundation, P.O. Box 497 South Boston, MA 02127.

PRANEŠIMAS

Reikia labai vertinti buvusio VLIKO ir ALTO pirmininko dr. Kazio Bobelio ryžtą ir pasišventimą dalyvauti atsikūrusios Lietuvos politinėje veikloje mūsų tautos gerovei. Jo ilgametę veiklą už Lietuvos išlaisvinimą bei politinį patyrimą Lietuvos žmonės įvertino ir pareiškė savo pasitikėjimą išrinkdami jį į Lietuvos Seimą.

Pasisakydami už demokratinio proceso tolimesnį vystymą ir už politinę diferenciaciją, siekiant Lietuvos valstybingumo išlaikymo ir politinio stabilumo, raginame visus balsuoti už dr. Kazį Bobelį į Lietuvos Respublikos prezidento postą.

Komitetas dr. K. Bobelio kandidatūrai remti: Vytautas Bildušas, inž. Jurgis Bobelis, Eugenija Bulotienė, dr. Vytautas Dargis, dr. Dainius Degėsys, prof. dr. Jonas Genys, dr. Gediminas Grinis, inž. Edmundas Jasiūnas, Vytautas Jokūbaitis, inž. Grožvydas Lazauskas, inž. Antanas Mažeika, inž. Pranas Razgaitis, Algirdas Sperauskas, prof. dr. Jokūbas Stukas, Aleksandras Vakselis.

1993 m. Sausio 5 d. JAV.

Apmokėtas politinis skelbimas

STENGIAMĖS IŠSAUGOTI SAVO ORUMĄ

Apie Lithuania Mercy Lift veiklą

VI. Ramojus

Netrukus po to, kai 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Aukščiausioji Taryba paskelbė atstatantį nepriklausomybę iš Lemonte veikiančios Hotline iniciatorių – daugiausia 40-šimtmečių – gimė Lithuanian Mercy Lift. Tai organizacija, kuri ne tik parūpina bei siuntinėja vaistus ir medicininę įrangą į Lietuvą, bet taip pat dirba su odontologais, farmacininkais, bendradarbiauja su Illinois universiteto įvairiais specialistais. Per dvejus su puse savo gyvavimo metus Lith. Mercy Lift į Lietuvą išsiuntė 25 talpintuvus įvairių vaistų bei medicininės įrangos, kurių vertė virš 24 milijonų dolerių.

Čia rašančiam jau tris kartus teko dalyvauti šios grupės, kuri neturi jokios valdybos ar tarybos, bet kiekvienas narys turi savo paskirtį ir toje srityje dirba, posėdžiuose, stebėti jų didelį entuziazmą, reikalo supratimą ir džiaugtis jų veikla. Apie juos jau žino ir plačiai vaistais bei kitais medicinos įrengimais remia įvairios amerikiečių organizacijos

ATPLĖŠTA MOTINYSTĖ...

(Atkelta iš 6 psl.)

pati nuo savęs – o gal maniečiai visi trys kaip nors atsirastų? Man skaudėjo ne tik širdį dėl jų likimo, skaudėjo visą. Jaučiausi lyg kruvinai atplėšta nuo visumos. Mano mama sakydavo kad po gimdymo daugiau kaip pusę metų moters viena koja dar grabe. O man tebuvo dar tik keturi mėnesiai! Viešpatie, atitolink manojo kelio pabaigą!

Išipratinau daug gerti stipriai pasūdyto vandens, po 3-4 kvortas per dieną. Sūrumas lyg ir numalšindavo kankinantį alkį, bet užtat iki šios dienos turiu sugadintus inkstus ir išsiplėtusią, infarktų pažeistą širdį...

Aplinkinėse tremtinių vietose mirtys buvo dažnos, ypač kūdikių. Iki trejų metų vaikai veik visi išmirę. O kas gi su manaisiais? Ar išliko jie Tėvynėje?..

Mūsų mažoje kolonijoje pirmaisiais metais mirė trejų metų Stasiukas Manauskas. Pavadavau išsikankinusią motiną – vargšas kūdikėlis, visas pamėgęs, užgeso ant mano rankų. Nežinodama ką daryti, atsiklaupiau ant kelių ir šaukiau: "Viešpatie, už ką taip baudi?.." (Bus daugiau)

bei firmos. Pvz. 1992 m. gegužės 2 d. į LML ruošą vakarą "Odyssey" laive susirinko 430 svečių, kur jie ne tik smagiai praleido vakarą, bet ir davė LML daugiau kaip 31,000 dol. pelno. Apyskaita, paskelbta šio vieto "Žiniaraščio" š.m. rudens nr., rodo, kad pajamų šiais metais turėta 35,300 dol., o išlaidų 32,559 dol. Daugiausia išleista už vaistų ir medicininės įrangos persiuntimą – daugiau kaip 29,000 dol.

LML dėka šiame krašte lankėsi ir tamprius ypač mokslinius ryšius su Illinois universitetu užmezgė Lietuvos sveikatos apsaugos ministeris dr. J. Olekas. To išdavoje čia rugsėjo 13 d. atvyko ir 4 savaites viešėjo Lietuvos Motinos ir vaiko sveikatos apsaugos skyriaus viršininkė dr. V. Vainauskienė, kurią pakvietė Illinois universiteto Perinatologijos skyrius.

Šiuo metu tame universitete žinias gilina akušerijos-ginekologijos katedros Vilniaus universitete vyr. asistentė dr. Audronė Arlauskienė ir Vilniaus universiteto stomologijos katedros dėstytojas dr. Vladimiras Chijenas, kuris spalio mėn. posėdyje apie šį entuziastų vienetą – LML – taip pasakė: "Mes labai daug girdėjome apie jūsų organizaciją Lietuvoje. Mes matom jūsų pastangas, kiek jūs norit padėti Lietuvai. Aš tikiu Lietuvos ateitimi, nes lyginant su kitomis buv. Sovietų Sąjungos respublikomis Lietuvos lygis, medicininis lygis yra aukštesnis..."

Vienos iš LML pirmūnių – Pr. Šlutienės namuose teko dalyvauti dr. Vainauskienės išleistuvėse, jai grįžtant į Lietuvą. Mano paklausta, ką viešnia gydytoja gali pasakyti apie Lith. Mercy Lift, ji taip atsakė:

– Aš pirmą kartą esu Amerikoje ir pirmą kartą asmeniškai susiduriau su išeivijos lietuvių gyvenimu, stengiausi suvokti gyvenimo stilių, pasaulėžiūrą ir jų požiūrį į Lietuvą. Turiu konstatuoti, kad jų požiūris į Lietuvą, į mūsų problemas yra labai nevienalytis (pasiakalbėjimas įvyko dar prieš dabartinio Lietuvos seimo rinkimų pirmąjį ratą – V.R.). Daugelis lietuvių turi skirtingą požiūrį į Lietuvą. Ir jų požiūris mums malonus, nors nemanau, kad visų požiūris yra teisingas. Taip, Lietuva yra atsilikusi visais požiūriais lyginant su Amerika, tačiau žmonės nė-

ra vergai ir mes, atgavę šiuo metu nepriklausomybę, stengiamės išsaugoti savo orumą, suprasdami savo trūkumus, buvusios sistemos mūsų sulaužytą psichologiją. Mes stengiamės atsitiesti ir labai laukiame geranoriškos pagalbos, o ne paniekos. Paniekos mes esame pajute tiek ir tiek.

Žinoma, ne visi vienodi mes esame Lietuvoje, kaip ir ne visi lietuviai vienodi Amerikoje. Tiesiog gerbiu ir labai sujaudinta esu, kad žmonės, kurie susijungę į Lithuanian Mercy Lift, yra tie žmonės, kurie labai realiai supranta Lietuvoje esančią situaciją, žiūri į mus kaip į lygiaverčius žmones ir stengiasi mums padėti. Ta prasme jų idealizmas ir pasiaukojimas visa širdimi suprantamas ir priimtinas, mes labai dėkingi.

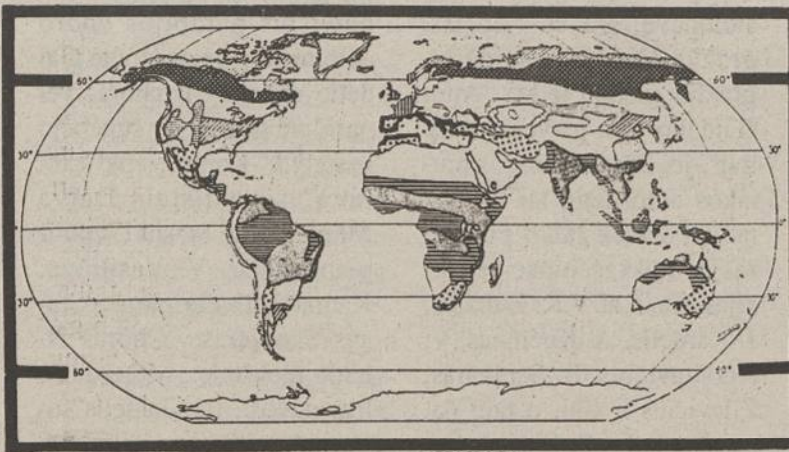
– Su kokiais išspūdziais grįžtat Lietuvon?

– Su įvairiapusiais, bet labai gerais išspūdziais. Illinois universitete Chicagoje kiek aš susitikau žmonių, ir mes bendravom su labai daug žmonių ir labai garbingų savo profesijos žinovų, visur aš sutikau be galo geranorišką nusiteikimą Lietuvai, labai aiškų pasirušimą padėti. Mes tikrai gavome labai daug pasiūlymų kaip galėtume bendradarbiauti, – pasakojo viešnia gydytoja iš Lietuvos.

O Lietuvos Respublikos

ŽVALGYBA... IKI 57 LAIPSNŲ ŠIAURĖS PLATUMOJE

(Atkelta iš 1 psl.)



Satelitas skris tarp 57 laipsnių šiaurės ir 57 l. pietų platumos, brūkšniais pažymėtų linijų rėmelio viduje.

prisodintų Rytprūsių? Daleidžiant, kad satelitas skrieja daugiau ar mažiau erdvėlaivio 230 mylių orbitos aukštyje, yra elementaru išskaičiuoti, kad satelitas žemės planetą apskris per 92 minutes, o per tą laiką planeta po juo pasisuks apie 22 laipsnius. Apytikriai kalbant, satelitas bus virš arba netoliau kaip pora šimtų mylių nuo Kauno sykių per 24 valandas.

Kadangi erdvėlaivis apie 6 valandas skrido visiškoje "tyloje", tai nežinoma, nei kada, nei kaip, į kokią orbitą tas žvalgybos satelitas buvo paleistas. Šiuo metu erd-



Lith. Mercy Lift entuziastų būrelis. Iš k. į d.: Pr. Šlutienė, dr. D. Silūnas, V. Lendraitienė, J. Ryškus.

Sveikatos apsaugos ministerija liepos 31 d. laiške, adresuotame "Brangiems Užsienio Lietuviams" rašo: "Lithuanian Mercy Lift organizacija yra suteikusi didelę pagalbą Lietuvai. Viena iš pirmųjų lietuvių organizacijų ėmė šelpti Lietuvą blokados mėnesiais nuo 1990 metų ir toliau vykdo savo programą. Jos aukas gauna ne vien Sveikatos apsaugos ministerijos įstaigos, bet ir kitos organizacijos..."

Pagarba jau šiame krašte išsimokslinusios lietuvių išeivių ir čia gimusios generacijos atstovams, sudarantiems Lith. Mercy Lift entuziastų branduolį.

VI. Ramojus.

dimą labai aukštu 57 l. kampu į šiaurę. Labiau į šiaurę jis kilti negalėjo, nes virš Amerikos žemyno erdvėlaiviams iš Floridos kilti neleidžiama saugumo sumetimais. Tad DOD-1 tikrai skrieja mažų mažiausiai iki 57 l. platumos.

Kaip gerai šis satelitas matys Lietuvą, rusų kariuomenę Rytprūsiuose bei karinius telkinius Lietuvos rytuose? Visi žino, kad žemės paviršiaus detales satelitų stebėjimo aparatai įžiūri labai gerai. Esu matęs iš JAV Landsat satelito 1975 – 1978 m. laikotarpyje darytas Lietuvos nuotraukas. Ten buvo galima atskirti net Kauno gatves! Prieš porą metų Murmanske ar kokiam tai kitame sovietų uoste su stebinančiom detalėmis buvo nufotografuoti sovietų statomi ar remontuojami laivai. Tad nėra kalbos, kad DOD-1 viską matys smulkiai.

Ar tokio satelito nufotografuoti duomenys galėtų Lietuvą apsaugoti nuo rusų? Vargiai, nes rusų tankai per Lietuvos teritoriją gali perriedėti per 5 - 6 valandas...

Ar Amerika turi ir daugiau tokių žvalgybų erdvėje? Be abejo, kad turi, nes bent septyneri kiti erdvėlaivio skridimai buvo atlikti anksčiau, irgi labai slaptai. Čia įdomu tai, kad šis DOD-1 yra pats naujusias ir, reikia manyti, pats moderniausias. (1992-XII-7)

KONTEINERIAI

Į LIETUVĄ siunčiami KAS SAVAITĘ per TRANSPAK firmą.

59 CENTAI UŽ SVARĄ virš 100 svarų..

CLEVELANDO

apylinkių gyventojai vežkite – PAK MAIL (Rūta Degutienė) 28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092 216-943-4662

Dar galima paminėti erdvėlaivio Discoverer išskri-

MIRĖ DIDELĖ SPORTO FIGŪRA – E. KRAUČŪNAS – KRAUSE

Ed. Šulaitis

1992 m. gruodžio 11 d. mirė ir gruodžio 15 d. South Bend mieste Indijanos valstijoje buvo palaidota viena iš didžiausių Amerikos lietuvių sporto figūrų – Edvardas Kraučūnas, kuris amerikiečių tarpe buvo žinomas Krause pavarde, o jis buvo pravardžiuojamas "Moose" vardu. Jis buvo gimęs 1913 m. vasario 2 d. (taigi netrukus būtų minėjęs savo 80-ji gimtadienį) garsiajame Chicagos skerdyklų rajone, kur iš Lietuvos atvykę jo tėvai buvo įsikūrę.

Jaunasis Edvardas pagarėjo jau būdamas gimnazistas, lankydamas katalikų De LaSalle gimnaziją, kur užsi-rekomendavo net keturiose sporto šakose: futbole (amerikietiškojo stiliaus), krepšinyje, beisbole ir lengv. atletikoje. Futbole ir krepšinyje jis yra patekęs į Chicagos miesto ir Illinois valstijos rinktines, o krepšinyje, lankydamas Notre Dame universitetą ir žaisdamas jo komandoje, tris metus iš eilės buvo išrinktas į JAV studentų rinktinę.

Baigęs universitetą ir turėdamas tik 21 metus buvo paskirtas krepšinio treneriu į St. Mary koleriją Minesotos valstijoje. 1942 m. sugrįžo į Notre Dame universitetą ir čia buvo vyriausiuoju krepšinio treneriu. 1948 m. jis buvo pakviestas šio universiteto sporto direktoriaus pagalbininku, o sekančiais metais – direktoriumi ir šiose pareigose išbuvo iki pasitraukimo pensijon – 1980 metų. Tada jis aktyviai važinėjo su paskaitomis, buvo jam ruošiami įvairūs pagerbimai, pasirodydavo radijo ir televizijos programose. Visą laiką buvo aktyvus, palyginus gana sveikas. Jis ir mirė nesirgęs – vakare atsigulė poilsiui, o ryte rastas negyvas.

Kadangi gyveno toliau nuo lietuviškų centrų, tai su mūsų tautiečiais nedaug bendraudavo. Jį paskutinį kartą teko matyti 1990 m. lapkričio mėn. 20 d., kuomet Kauno "Žalgirio" krepšininkai Evanstone prie Chicagos rungtyniavo prieš Northwestern universiteto rinktinę. Jis čia trumpai pasveikino susirinkusius ir pabendravo su svečiais.

Lietuvoje viešėjo tik vieną kartą – 1935 m., kada su Amerikos lietuvių sportininkų grupe buvo nuvykęs į Pasaulio lietuvių kongreso progą surengtas lietuvių sporto varžybas. Kartu važiavo Lietuvos krepšinio tėvu vadintas K. Savickas (jis

mirė praėjusį pavasarį), B. Budrikas, E. Samaičiūtė, K. Sedvilas, A. Lauraitis, J. Knašas, J. Petrulaitis, P. Barskis, V. Janzaitis, M. Lukas.

Jo brolis – Feliksas Kriaučiūnas (Phil Krause) buvo Lietuvos krepšinio rinktinės, kuri 1937 m. laimėjo Europos krepšinio pirmenybes, narys ir kapitonas. Feliksas mirė Chicagoje jau gerokai anksčiau.

Apie Edvardo Kraučūno mirtį plačiai rašė didieji Chicagos dienraščiai "Tribune" ir "Sun-Times", jį vadindami sporto legenda, kuri niekada nebus užmiršta "Sun-Times" mini, faktą, kad jam atėjus į pirmąjį futbolo treniruotę De La Salle gimnazijos treneris paklausė pavardės. Kuomet šis atsakęs "Krauzunas" (čia turėjo būti Kraucunas), treneris pažymėjęs, jog tai per ilgą pavardę ir jis nuo šios dienos vadinsis Krause pavarde, dar duodant ir "Moose" (lietuviškai "Briedis") vardą, kuris vėliau labai prigijo.

Su Edvardo Kraučūno mirtimi, iš gyvųjų tarpo išėjo vienas iš paskutiniųjų Amerikos žymiųjų lietuvių kilmės sportininkų (beje, dar tebegyvas Juozas Žukauskas – Jack Sharkey, kuriam lapkričio 26 d. suėjo 90 metų amžiaus).

ŠIEK TIEK APIE BOKSO ČEMPIONĄ J. ŠARKĮ

Juozas Žukauskas – Jack Sharkey – Šarkis, gimęs 1902 m. lapkričio 26 d. Binghamtone, N.Y., šiuo metu gyvenantis Epping, N.H., sulaukęs 90 metų amžiaus. Jis yra buvęs pasaulio sunkaus svorio bokso čempionas, prieš 60 metų nugalėjęs vokiečių Max Schmelingą ir tapęs pasauline garsenybe. Jis buvo pirmasis Amerikos lietuvių sportininkas, kuris plačiai išgarsino Amerikos lietuvius.

Šis mūsų tautietis boksotis pradėjo būdamas 16 metų, o labiau išgarsėjo tamaudamas JAV karo laivyne. Iš jo sugrįžęs pradėjo dažniau boksotis ir 1924 m. perėjo į profesionalų eiles.

Dar prieš 10 metų, kuomet buvo paskirtas ličio čempionu, jo rungtynės su Jack Dempsey sutraukė 75 tūkst. žiūrovų ir davė virš milijono dolerių (kas tais laikais buvo didžiuliai pinigai) pajamų. 1931 m. iš Lietuvos atvykę žurnalistai Antanas Bružas ir Augustinas Gričius atvežė Kauno lietuvių dovaną – didelį gintaro gabalą ant kurio buvo užrašyta: "Ponas Jack Shar-



Neseniai miręs Edvardas Kraučūnas – Krause (kairėje) 1990 m. rudenį linksmai kalbasi su savo ilgamečiu draugu, Amerikos lietuvių sporto veteranu dr. Kostu Savicku, kuris mirė praėjusį pavasarį. Ed. Šulaičio nuotr.

SOVIETŲ SĄJUNGOS SPORTO ORGANIZACINĖ KILMĖ

Br. Keturakis

Šiais metais buvusi Sov. S-ga, nauju tarptautiniu vardu NVS, paskutinį kartą dalyvavo olimpinuose žaidimuose, be Baltijos kraštų. Jų pasiruošimo lygis visų sporto šakų rungtyse aukštais rezultatais buvo nepaprastai didelis. Galingoji JAV turėjo rikiuotis į II v. pagal laimėtus medalius. Žinome, kad jų gyvenimo lygis ir sporto sąlygos vargu bus geresnės už mūsų ar kitų baltiečių, bet ankstyvas ir planingas pasiruošimas laidavo pelnytą garbę.

1996 m. Atlantoje šios NVS narių skaičius sumažės dar 12-ka naujų respublikų, kurios savarankiškai dalyvaus su savo TDK-ais.

Likusi gryna Rusija turės smarkiai susiimti, kad tarptautiniame ir Olimpinį žai-

key, mes labai dėkingi jums už Lietuvos gero vardo garsinimą, ko joks kitas asmuo nepadarė". E.Š.

dimų varžybose tartų kick stipresnį žodį.

Baltijos gi kraštai, po Ne priklausomybės atkūrimo per ilgai snūduriavo, todėl bendras olimpiečių paruošimas, daugumoje buvo silpnas, ką rodo visi duomenys.

Nei užsienio plačioje spaudoje, nei Lietuvos, nerandame istorinių žinių apie Sov. S-gos sportinę kilmę, todėl reikėjo ieškoti leidinių, kuriais remiantis galime matyti kaip viskas rutuliojosi sunkioje santvarkoje, suglaustai minint įvykius ligi 1952 m. Helsinkio Olimpiados žaidimų.

Istorija apie Sov. S-gos kūno kultūrą ir sovietinį sportą, pagal oficialius sovietinius šaltinius, prasidėjo 1918 m. balandžio mėn. 22 d. Tą dieną visų darbininkų ir kareivių tarybų Centralinis Egzekutyvinis Komitetas (ZEK) nutarė įsteigti instituciją kariniam auklė-

jimui. 1918 m. gegužės 7 d. įkurtas "Vsaewobutsch" (vscobschtscheje tvojennoje ovutschenije) – Bendras karinis parengimas, kaip savarankiškas Revoliucinės Tarybos padalinys, gyvenimui tvarkyti.

Sudaryta programa greitai įvesta į kasdieninį gyvenimą.

Pagrindiniu uždaviniu buvo priimtas 16-18-mečių prieškarinis parengimas. Čia reikėjo praeiti dviejų metų kursą: miestų jaunimui 480 valandų, kaimo – 360. Grynai karinę programą sudarė 96 val.

Plano vykdymas ėjo nustatytu keliu, visiškai atsiribojant nuo caristinio meto sporto padalinių. Taip Vsewobutsch tvarkėsi ligi 1920 m., kaip vyriausia krašto sporto organizacija, steigdama kurinius sporto klubus ir ruošdama krašto pirmenybes.

Nikolaj Iljitsch Podwojski (1880-1948), kuriam buvo patikėtas Use... vadovavimas, kaip vyraujantis revoliucionierius, Petrogrado revoliucinio komiteto pirmininkas, istorikas, žurnalistas ir rašytojas, atitiko visoms sutaikymo sąlygoms naujųjų ir senųjų sporto linkmių, kurioms reikėjo pridėti išlyginimo. Jam pasisekė tai įgyvendinti.

Žymūs talkininkai, kaip profesoriai W.W. Gorinewski, W.E. Ignatjew, L.A. Orbeli, P. A. Rudnik ir keltas kitų, kurie dar caro laikais dirbo Lesgaffs ir Paulows pusėje, buvo našūs savo darbais, rūpinosi medicininio ir pedagoginio kilimo.

Aišku, praktinis darbas daugiausia gulė ant Raudonosios Armijos pečių.

Use... darbo apimtis buvo plati. Gimnastika ir vadinamas Turner (daugelis pratimų ant prietaisų, kaip lygiagretės, skersinės, arklys ir kt.) ėjo Sokol sistemos metodu Sokol klubuose ir pagal švedų sistemą "Majak – Švytury" ir "Bogatyry – Held" klube. Ši natūrali padėtis iššaukė naują studijų programą, kai 1918 m. buvo įsteigtas Kūno Kultūros Institutas – Institut fizicheskostoj kultury, kuriam 1920 m. gruodžio mėn. 1 d. buvo duotas naujas vardas "Valstybinis kūno kultūros institutas", atitinkantis mokslininkų aukštajai mokyklai.

Pradžioje buvo mokoma Sokol ir švedų gimnastika, plius Lesgaff sistema. Visi kiti teoretiniai ir praktiniai darbai ėjo pagal Use... planą.

Kamuolio žaidimuose mėgiamiausias – futbolas, 1919 m. buvo Petrogrado ir Maskvos miestų klubinės (Nukelta į 10 psl.)



PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE
FUNERAL HOME

Marquette Funeral Home 2533 West 71st Street Chicago, Illinois 60629 1-(312)-476-2345 Hills Funeral Home 10201 South Roberts Road Palos Hills, Illinois 60465 708-430-4455 Visus laidotuvių namus galite pasiekti skambindami 1-(312)-476-2345	Petkus Funeral Home 1410 South 50th Avenue Cicero, Illinois 60650 708-863-2108 Petkus-Butkus Funeral Home 1446 South 50th Avenue Cicero, Illinois 60650 708-652-1003
---	--

ANTHONY B. PETKUS DONALD M. PETKUS
DONALD A. PETKUS

ŠIS IR TAS

KIEK KITOKIOS ŽINIOS IŠ LIETUVOS

Vladas Vijeikis

Gerokai metelių atgal skaitėme pasaką apie varlę, kuri princesei pabučiavus virto puikiu jaunikaičiu. Tada, matydamas varlės galvojau, kuri iš jų gali virsti tokiu puikiu jaunikaičiu.

Bet gyvenimas netoli nuo pasakos. Visų Lietuvos komunistų buvęs vadai, stauga atvirto į didelį nacionalinį patriotą. Kas Brazauską pabučiavo, kad įvyko toks pasikeitimas. Tik man rodosi, kad kas bebučiuotų lietuvišką balų varlę, ji neatvirs į puikų jaunikaitį.

Aną dieną nuvažiauvau į Super Marketą kai ko nusipirkti, kad išlaikyti sielą kūne ar kūną sieloje. To nežinojau, bet turėjau žmonos raštelį, kuris nurodė ką turėti pirkti. Raštelis labai sunkiai įskaitomas. Neįpratau. Mat ji man mėlės laisvėliu nerašė. Tad sunku įskaityti neįprastas raides. Kiaušinių, nei didelių, nei mažų, ridikėlių raudonų, bet ne baltų. Pieno be jokių kalesterolių. Bakon, bet be riebalų. (Kur jų gauti?) Viena cilutė sunkiai įskaitoma. – Lyg pieno ar krienų. Nusprendžiau pirkti krieną, bet neradau. Paskui šunims valgio. Tik jokių būdų ne pigaus. Jie tada nevalgo. Katei taip pat. Tik tą dėžutę ant kurios besilaizantis rudas katinas pavaizduotas. Vištos, jeigu bus pigu. Paskui, gulbių. Na čia tai fenomenas, kur aš gausiu gulbių? Namų grįžus paaiškėjo, kad čia buvo parašyta bulvių. Taip ir neparvežiau bulvių beieškodamas gulbių.

Taip man besizvalgant po priekyvių ir stengiantis išpildyti žmonos surašytus įsakymus, mano dėmesį atkreipė laikraštis. Didžiulėmis raidėmis buvo parašyta... Adomo ir Ievos kaulai rasti Colorado. Štai tau. Ne tik susirenki reikiamus produktus tavo gyvybės išlaikymui, bet gauni ir mokslinių žinių. Adomas ir Ieva Colorade. O aš maniau, kad kur tai netoli Europos.

Iš prigimties esu neviernas Tamošius. Tad man rūpi sužinoti ar tas Adomas turėjo visus šonkaulius. Ar jam netrūko vieno. Nes biblijoje parašyta, kad Ieva iš Adomo šonkaulio buvo sutvėrta. Dabar sužinosiu.

Kai kurie mūsų tautiečiai Amerikoje, o ir kitose pasaulio dalyse, labai nervinasi Lietuvos rinkimų rezul-

tatais. Laimėjo komunistai. Ir ne šiaip sau ideologiniai, bet aršūs. Nemažai jų labai susitepę. Bet populiarusis Brazauskas juos apsaugos. Ir ko čia verkšlenti. Juk buvo ir Amerikoje tokių, kurie aršiausio bolševikmečio laikais važinėjo į Lietuvą, tarėsi su komunistais. Grįžę propagavo gražiai sugyventi su Lietuvos okupantais. Ir šiandien tą pačią giesmę gieda, tik dabar žymiai daugiau atkutę. Šaukia: "ar mes nesakėme!". Tik gera, kad jų nedaug ir tie patys (amerikiečiai pasakytų: su paukšteliais kalbasi...)

Iki šiol iš Lietuvos girdėdavome žinias apie mūsų

BUVUSI CHICAGIETĖ VILNIUJE KEPA PICĄ

Chicagoje gimusi ir augusi Rita Dapkutė, kuri nuo 1986 metų gyvena Lietuvoje, neseniai Vilniuje metėsi į biznį ir pradėjo kepti picą. Ji įsteigė ir vadovauja individualiai firmai "Ritos virtuvė", kuri ne tik kepa picą, bet ją ir pristato į namus.

Su šia tautiete pasikalbėjimą įsidėjo Vilniaus laikraštis "Pirmadienis" lapkričio 23 d. laidoje. Ten taip pasakojama:

"Ritos virtuvės tikslas – pirkėjui pateikti tikros picos pavyzdį. Jei panorėsite, picą jums pristatys į namus. Pagal skonį galite pasirinkti priedus. Jums siūlome: grybus, žalius pipirus, dešrą arba kiaulieną. Jums pageidaujant atvešime limonado ar alaus. Paslaugų kaina 160 talonų centriniuose arba 190 talonų tolimesniuose Vilniaus rajonuose".

Į klausimą – Ar sunku šiandien biznį daryti Lietuvoje, Rita taip atsakė:

"Ne, nelabai. Tačiau problemų yra. Manė cržina, kad nereta firma Lietuvoje piknaudžiauja įvairių žinomų firmų reklama, ženklais. Deja, produkcijos kokybė jų neatitinka. Netvarka, jeigu "menu" išvardintame patiekalų sąrašą pažymėta – nėra. Man tai nesuprantama. Dar, pavyzdžiui, picai reikalingas sūris, gaminamas iš bizono pieno. Tiesa Indijos ambasadorius siūlė importuoti bizonus į Lietuvą, bet tai, suprantama, pokštas. Grybų reikia važiuoti į Alytų, sūrio į Šiaulius... Visa tai pakankamai brangiai kainuoja, bet, manau, kad išlaikytume savo reputaciją, firmos vėidą, apsimoka".

teatralų, muzikantų ir šokėjų nepaprastus pasisekimus. Apsčiai jų važinėja po Ameriką. O kaip ekonominiai reikalai? Nors žmogus ne vien duona gyvas, bet... Tad išgirstant kokį ekonominį veiksma tenka labai džiaugtis. Štai išgirsta, kad kažkoks ūkis sugalvojo žąsų kepenėles prancūzams pardavinėti. Koks puikus užmojis. Tik pasirodo, kad viso to savininkas iš Izraelio.

Mūsų verslininkai senais laikais bandė kaip nors atsikratyti svetimšalių išnaudojimo. Buvo sukurtas net šūkis: "Savi pas savus". Bet šis šūkis atrodo užmirštas. Girdima, kad atidaryta oro linija tarp Vilniaus ir Tel Avivo. Reiškia komersantai skris į Vilnių, o pelnas skirs į Izraelį. Kur jie, kurie sugebėtų šį naują Lietuvos okupavimą? Tik dabar nebe brutalia ginklo jėga, bet komercinių gudrybių priedanga.

Ritą Dapkutę pristatant laikraštyje minima, kad ji yra žurnalistė, biologė, kad aktyviai dalyvavo Sąjūdžio veikloje, buvo Sąjūdžio informacijos skyriaus direktorė. Ten nepasakyta, kad ji buvo ir Aukščiausios Tarybos informacijos vadovė, Aukščiausios Tarybos pirmininko V. Landsbergio patikėtinė. Pėmai žiemą ji gavo JAV Lietuvos Vyčių organizacijos skiriamą žymenį pagerbiantį svarbiausią metų žmogų. Toks atžymėjimas jai buvo įteiktas Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimo bankete Martinių pokylių salėje.

Tuo po to amerikiečių didžiuliuose laikraščiuose nuskambėjo jos bendravimas su KGB, o ji pati dar pasigyrė, kad bendradarbiavusi ir su Amerikos saugumu. Tada iš AT informacijos vadovės pareigų ji pasitraukė ir nieko apie ją nebuvo girdėti.

Lietuvių tarpe tokie jos veiklos bruožai nuskambėjo kontraversiškai. Kai kurie mūsų veikėjai nelabai teigia mai pasižiūrėjo į jos praktines darbus, tačiau kiti – nieko blogo jos veiksmuose nematė.

Dabar Rita Dapkutė apie politiką ir informaciją jau negalvoja. Paklausta apie jos svajonę, Rita taip atsakė:

"Vaikystėje svajoju būti gydytoja. Dabar nusipirkti "Tauro Rago" alinę ir joje įrengti studentišką piceriją. "Ten turėtų skambėti geras rokas, dvelkti jaukumu, o ant stalų peiliu būtų galima išraižyti savo vardą", – taip akcentavo buvusi chicagietė.

SOVIETŲ SAJUNGOS SPORTO ORGANIZACINĖ KILMĖ

(Atkelta iš 9 psl.)

pirmenybės. Įvairūs turnyrai ruošiami Ukrainoje, Uralo srity ir Kaukaze. 1919 m. išverčiamos krepšinio taisyklės ir šis naujas žaidimas įvedamas karinėje sporto mokykloje. Lengvoji atletika ėjo pagrindine prieškarinio apmokymo šaka. Tuo metu buvo 27 sp. klubai ir jau 1918 m. pravedamos Petrogrado ir Maskvos klubų pirmenybės.

Taigi Use... minėdama savo metines 1919 m. V. 25. Maskvos Raudonoje aikštėje, tuo metu surengtame minėjime, kur pademonstruota nemažai paskirų sporto šakų rungtių imitaciniai veiksmai, dalis gimnastinių pratimų, sulaukė bendrą pritarimą jos linijai ir atsiekimams.

1919 m. žiemos metu veržliau imasi stiprinti slidžių ir gretojo čiuožime rungtis. Tą pat žiemą pravedamos sovietų – rusų krašto p-bės. Kultivavo, imtynes, boksą ir sunkumų kilnojimą. Pirmoji plaukimo sąjunga – Petrograd "Delphin", 1920 m. vasarą žymi sovietų sporto istoriją.

Planuotas didysis renginys "Visos Rusijos olimpiniai žaidimai" 1920 m., kaip prieškarinė tradicija, dalinai buvo pravesta. Omske "Sibirijos olimpiniai žaidimai" ir Swerdlowske "Uralo srities olimpiniai žaidimai" praveisti, bet planuoti centraliniai Maskvoje užsitiesė; mažai dalyvių, silpnoki rezultatai ir be platesnio atgarsio, kad tai "priešolimpinės varžybos".

Tik 85 dalyviai iš devynių miestų ir "Baltischen Flotte" (Baltijos laivyno), varžėsi lengvoje atletikoje ir bokse, tik pirmą kartą. Šio nesėkmingo renginio priežastys, sovietų istorikų veik nutylėtos. Metiniame Use... pranešime skelbiama, kad 1920 m. buvo 1419

sporto organizacijos ir virš 143,000 narių.

Nurodymai, būk tai buvo nerami kariuomenės padėties, dalykiškai svarstant, neatatiko tikrovei. Įsidėmėtina, kad 1920 m. vasarai baigiantis įkuriamą vyriausią Kūno Kultūros Taryba – "Wyschy sowjet fizetschkoj kultury" (vokiškai – Oberster Rqat für Körperkultur).

Nors ORFK oficialiai buvo patariamuoju Use... organu, bet sutelktinės jėgos rodė, kad darbų pasiskirstymas vyksta geriau. ORFK priklausė tautos komisarijato atstovai, švietimo, sveikatos, komspmolcų, įmonių ir pagaliau dar esančių sporto klubų atstovai.

Naujas kūrinys greitai įsivėlė į konfliktus ir įnešė stagnaciją sporte.

(Bus daugiau)

RIBOJA PAŽANGA...

(Atkelta iš 1 psl.)

čiau dėl šio įstatymo galime prarasti užsienio investicijas, žadėtą paramą, biudžetas patirs nuostolius, dar labiau smuks į privatizacijos procesą įtrauktų įmonių gamybos lygis, didės bedarbių skaičius ir t.t. O juk ekonominis pagerėjimas siejamas ne tik su naujų ekonominių ryšių užmezgimu su Rytai, kas manoma pavyks laimėjusiai rinkimus LDDP, bet ypač su Vakarų ekonomine parama ir užsienio investicijomis. Reikia pripažinti, kad pagerėję ekonominiai ryšiai su Rusija turėtų stabilizuojančiai veikti Lietuvos ekonomiką. Vakarų verslininkų investicijas lems pasitikėjimas nauja Lietuvos vyriausybe.

Privatizavimo, tuo pačiu ir ekonominių reformų sustabdymas, veiks ir žmonių darbinį aktyvumą. LDDP orientuojasi į socialinių garantijų įtvirtinimą, į labiausiai vargstančių buitį pagerinimą. Tai reiškia, kad nemažai žmonių gaus socialines pašalpas. Būtų geriau sumažinti fizinių asmenų apmokestinimą ir taip padidinti realias pajamas. Juk mokesčiais paimti uždirbti pinigai atiduodami pašalpoms. O jas turėtų gauti tik invalidai ir bedarbiai. Būtų gerai socialinių garantijų srityje orientuotis ir į naujų darbo vietų kūrimą.

Tik profesionali ekonominė politika ir politinis stabilumas gali teigiamai paveikti ekonominę krizę Lietuvoje.

tė, o dabar gana žinoma vienieta. prekybininkė Rita Dapkutė, kuri lietuviams nori įpiršti tikrą, Amerikoje labai mėgstamą valgį – picą. E. Šulaitis

55 SVARAI – cukrus, sūris, dešros, mėsa, šprotai, aliejus, kava ir kt., **\$98.** **22 SVARAI** mažesnis paketas, **\$65.** **22 SVARAI** mėsos produktai, aliejus **\$98.** Prie visų maisto siuntinių galite užsakyti aspirino ir vitaminų.

TRANSPAK,
2638 W. 69th ST.,
CHICAGO, IL. 60629.
Tel. 312-436-7772

CLEVELANDE ir Napylinkė



MIRĖ SOLISTĖ ST. GREIČIANĖ

Stela Vaikšnoraitė Greičienė jaunystėje, prieš pirmąjį pasaulinį karą – 1913 m. atvyko iš Lietuvos į Clevelandą. Čia ji įstojo į chorą, kuriam vadovavo muzikas Vincas Greičius, irgi atvykęs iš Lietuvos. Už metų jiedu susituokė.

St. Greičianė virš 60 m. buvo solistė, dalyvaudama lietuvių ir parapijų choruose. 1992 m. gruodžio 16 d. ji mirė nuo plaučių uždegimo Šv. Augustino slaugymo namuose, kur ji gyveno ilgus metus. Ji buvo 98 m. amžiaus.

St. Greičienė buvo sopranas, studijavo Cleveland Music School Settlement. Ji kaip solistė dainavo ope-

rose Clevelande ir gastroliauvo nuo Detroito iki Rochesterio, dainuodama itališkas ir lietuviškas operines arijas bei liaudies dainas.

Kada jos vyras Vincas tapo Clevelando Šv. Jurgio parapijos vargonininku ir chorvedžiu, St. Greičienė buvo pirmaujanti solistė. Vėliau ji dainavo su choru, kuriam vadovavo jos duktė Regina Brazaitienė Dievo Motinos parapijoje.

St. Greičienė buvo steigėja ir pirmininkė Lietuvių Romos Katalikų Moterų Sąjungos.

Jos vyras, po 36 m. vedy binio gyvenimo, mirė 1950 m. Keturi Greičių šeimos vaikai paveldėjo iš tėvų meilę ir talentą muzikai. Regina Brazaitienė jau 50 m. yra

bažnyčios vargonininkė ir dainininkė; Vincas Greičius groja pirmuoju smuiku New Yorko Metropolitan operoje; Pranas Greičius, chirurgas, kuris mirė 1989 m., buvo džazo pianistas – mėgėjas, ir Stela Gregoricienė, buvusi mokytoja, skambina pianinu.

Be trijų likusių jos vaikų, St. Greičienė paliko 15 vaikų ir 10 provaikų. Vienas iš jos vaikų – Tomas J. Brazaitis yra Clevelando dienraščio The Plain Dealer Washingtono įstigos viršininkas. *Ger.J.*

*** RAKETBOLO TURNYRAS

Clevelando LSK Žaibas planuoja surengti raketbolo turnyrą 1993 m. kovo 27 d., šeštadienį, Clevelande, Ohio. Tolimesnės informacijos bus paskelbtos artimoje ateityje.

1993 M. Š. AMERIKOS LIETUVIŲ KĖGLIAVIMO PIRMENYBĖS

1993 m. Š. A. lietuvių kėglavimo (Bowling) pirmenybės įvyks 1993 m. vasario 6 d., šeštadienį, Seaway Lanes, 30300 Euclid Ave., Wickliffe, Ohio (rytiniame Clevelando priemiestyje).

ŠALFASS-gos kėglavimo komiteto pavedimu, varžybas vykdys Clevelando LSK Žaibo kėglavimo sekcija, vadovaujama Algio Nagevičiaus.

Dalyvių registracija nuo 1:30 val. p.p. Varžybų pradžia 2:30 val.

Pirmenybės bus komandinės ir individualinės. Komandą sudaro 4 mišrios lyties žaidėjai-jos. Dalyvių skaičius ir amžius neapribotas. Dalyvavimas atviras visiems lietuvių kilmės kėgluotojams.

Smulkios informacijos

• DIRVA • 1993 m. sausio 14 d. • 11 psl.

• KOVO 20-21 d.d. Metinė ateitininkų šeimos šventė.

• BALANDŽIO 17 d. "Grandinė-lės" 40 metų KONCERTAS

• BALANDŽIO 18 d. Šv. Jurgio parapijos Atvelykio Stalas 11:30

• LIEPOS 18 D. Šv. Jurgio parapijos GEGUŽINĖ – Šv. Jurgio sodyboje 11:30

• SPALIO 2 d. 7 v.v. Koncertas The Singing Angels Dievo Motinos auditorijoje.

• LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 – 3:30 v.v.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

NATIONAL TRAVEL & TOURS

Tel:(216)932-6100 Fax:(216)932-5236

KELIONĖMS Į LIETUVĄ IR Į KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITE RITAI STAŠKUTEI 932-6100

SU atlanta - PER ATLANTĄ!

atlanta vis dar tebesiūlo savo pigias kainas: **58 centai už svarą** siuntiniams virš 100 svarų; lengvesni siuntiniai ir toliau siunčiami senomis kainomis. **Siuntiniai laivu pasiekia adresatą Lietuvoje per maždaug 8-10 savaitių** Minimali siuntimo kaina - 20 dol.

Oro kargo siuntiniai pristatomi **per 14 darbo dienų**. Jų kaina: **\$2.50 siuntiniams virš 50 svarų**, \$2.75 lengvesniems siuntiniams. Minimumas - 30 dol. Oro kargo siuntiniai iš Chicago išsiunčiami Lietuvon kas savaitę.

Tuo tarpu dar galima siųsti viską, be didelių apribojimų: nauja ir naudota aprangą bei avalynę, konservuotus maisto produktus.

Lietuvoje - ne patys geriausi laikai, tad ne tik siuntiniai, bet ir pasiųsti pinigai doleriais gali labai padėti Jūsų artimiesiems - pasiteiraukite apie detales.

Klijentų patogumui, siūlome įvairių dydžių dėžes pakavimui, taipogi padedame supakuoti į ofisą atsineštus daiktus.

Užpakaliniame kieme prie ofiso yra daug vietos pastatyti mašinas.

Maloniai kviečiame ir šiaip užsėti, jai rastusi bet kokių klausimų. O jeigu negyvenate Clevelande - Jūsų patogumui turime **nemokamą telefoną 1-800-775-7363**, tiesiai Chicago.

Mūsų adresas: 639 East 185th Str, Euclid, OH 44119, tel. 481-0011, fax 481-0440.



Reginos Brazaitienės motinos Stelos Greičienės laidotuviuose lankėsi jos sūnus Tomas Brazaitis, Plain Dealer dienraščio atstovas Washingtono. Iš dešinės: T. Brazaitis, Regina Brazaitienė – 50 metų vargonininkaujanti Dievo Motinos parapijoje ir Ona Žygieinė. VI Bacevičiaus nuotr.

JOB OPPORTUNITY

Needed: Full-Time or Part-Time O.D./I.D. Grinder for Small Modern Shop. Good pay, Incentives & Benefits With Good Working Conditions. Call Mr. Novak at (216) 942-7333

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr., William J. Jakubs Jr. ir Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama teikianti jaukią atmosferą nūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.



TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street * Cleveland, OH 44119

481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *
* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS



Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

SAUSIO 20 D. BAIGIASI REGISTRACIJA PREZIDENTO RINKIMAMS

(Washingtonas, 1993 m. sausio mėn. 5 d.) Lietuvos Ambasada Washingtono praneša, kad registracija rinkimams baigiasi sausio mėn. 20 d. Šiuo metu Jungtinėse Amerikos Valstijose esantys Lietuvos piliečiai, norintys dalyvauti rinkimuose turi iki sausio mėn. 20 d. būti užsiregistravę vienoje iš JAV-ose esančių Lietuvos diplomatinio ar konsulinio įstaigų.

Artėjant Lietuvos Prezidento rinkimams, Lietuvos Ambasada Washingtono skelbia visuomenei atsakymus į klausimus, kurie dažnai pateikiami Jungtinėse Valstijose esančių Lietuvos piliečių.

1. Ar visi Jungtinėse Valstijose šiuo metu esantys lietuviai turi teisę dalyvauti Prezidento rinkimuose?

Ats.: Rinkti Lietuvos Prezidentą turi teisę tik Lietuvos piliečiai, kurie turi naujo pavyzdžio žalios spalvos Lietuvos Pasą arba Piliečio Pažymėjimą.

2. Kokie yra reikalavimai, norint patekti į rinkėjų sąrašą?

Ats.: Lietuvos piliečiai, kurie susitvarkė Lietuvos Piliečių dokumentus ir užsiregistravo 1992 m. spalio mėn. 25 d. rinkimams į Seimą, t.y. pateikė apie save reikalingus duomenis, neturi iš naujo registruotis Prezidento rinkimams. Šie asmenys savaime įrašomi į rinkėjų sąrašą. Tie Lietuvos piliečiai, kurie nedalyvavo rinkimuose į Seimą, tačiau nori dalyvauti renkant Prezidentą, turi iki sausio mėn. 20 d. pranešti apie save šiuos duomenis:

A. Vardą ir pavardę
B. Gimimo data (metai, mėnuo, diena)

C. Gimimo vieta
D. Kada iš kokios vietos išvyko iš Lietuvos
E. Dabartinį adresą
F. Piliečio Pažymėjimo ar naujojo Lietuvos Paso numerį

Būtinai reikia nurodyti ne tik miestą bet ir gatvę, ne tik apskritį, bet ir valsčių bei kaimą, t.y. paskutinąją pastoviąją gyvenvietę Lietuvoje.

3. Kaip ir kam reikia pranešti šiuos duomenis?

Ats.: Atsakymus į aukščiau išvardintus šešis punktus reikia paštu siųsti vienai iš šių Lietuvos diplomatinio ar konsulinio įstaigų:

EMBASSY OF LITHUANIA
2622 16th St., N.W.
Washington, DC 20009
tel.: 202 234-5860

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
41 West 82nd St.,
New York, NY 10024
tel.: 212 877-4552

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
3236 N. Sawtooth Court
Westlake Village, CA 91362
tel.: 805 496-5324

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
6500 South Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629
tel.: 312 582-5478

4. Kodėl reikia man iš naujo registruotis, jeigu aš buvau jau užsiregistravęs 1992 m. gegužės mėn. 23 d. bei birželio mėn. 14 d. referendumuose?

Ats.: Įvertinant, kad nebuvo užtiktinai laiko įsigyti Piliečio pažymėjimus, daly-

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Dačys A., Norwood 30.00
Špakevičius J., Westwood ... 5.00
Mučinskas O., So. Boston .. 10.00
Kriaučiūnas J., Putnam 5.00
Vaišnys R., North Haven ... 10.00
Stankūnas G., Cos Cob 20.00
Juodaitis M., Norwalk 10.00

vauti referendumuose buvo leidžiama tik turint reikiamus dokumentus, įrodančius piliečių atstatymo teisę. Prezidento rinkimams registruojami tik tie asmenys, kurie turi Piliečio Pažymėjimą arba naujojo pavyzdžio žalios spalvos Lietuvos Pasą.

5. Iki kada ir kur reikia įsigyti Piliečio Pažymėjimą?

Ats.: Piliečio Pažymėjimą įsigyti reikia kuo greičiau, nes atsakant į 2 klausimo F punktą, būtina nurodyti Piliečio Pažymėjimo numerį. Piliečio pažymėjimus išduoda Lietuvos diplomatinės ir konsulinės įstaigos, kurios išvardintos atsakyme į klausimą Nr. 3.

6. Kokie yra reikalavimai, norint gauti Piliečio Pažymėjimą?

Ats.: Reikalavimai Piliečio Pažymėjimui gauti išdėstyti instrukcijose, kurias galima įsigyti Lietuvos diplomatinės ir konsulinės įstaigose.

7. O kur galima gauti naują Lietuvos Pasą?

Ats.: Naujus Lietuvos Pasus išduoda tik Vidaus reikalų ministerija Vilniuje. Lietuvos diplomatinės ir konsulinės įstaigos naujų Lietuvos Pasų neišduoda.

8. Ar galės dalyvauti ateinančiuose rinkimuose tie Lietuvos piliečiai, kurie neturi Piliečio Pažymėjimo, bet turi seno pavyzdžio Lietuvos Užsienio Pasą?

Ats.: Ne, nes daugumas minėtų pasų buvo išduodami lietuvių kilmės asmenims prieš 1989 ir 1991 m. Piliečių įstatymus, kurie apibrėžia Lietuvos piliečių. Seno pavyzdžio Lietuvos Užsienio Pasus gavo ir kai kurie asmenys, kurie pagal dabartinį Lietuvos Piliečių įstatymą nėra Lietuvos piliečiai. Todėl tokių pasų turintys asmenys, norėdami dalyvauti Prezidento rinkimuose, turi įsigyti Lietuvos Piliečio Pažymėjimą arba naujojo pavyzdžio Lietuvos Pasą.

9. Ar jau žinoma rinkimų data?

Ats.: Rinkimai įvyks 1993 m. vasario mėn. 14 d.

10. Ar Prezidento rinkimai vyks tokia pačia tvarka kaip rinkimai į Seimą?

Ats.: Apie tai dar bus papildomai pranešta vėliau.

Kiaušas J., Harrison 10.00
Bliudnikas St., Rochester 5.00
Sulmar D., Springfield 5.00
Azukas A., Temple Hills 5.00
Karaša A., Fallston 10.00
Kasaitis D., Baltimore 30.00
Maurutis B., St. Pete 10.00
Vilčinskas C., Gulfport 10.00
Stasiūnas A., St. Pete 5.00
Juška J., Stuart 20.00
Dučmanas Z., Wickliffe 10.00
Bakūnas V., Willowick 10.00
Jokubaitis V., Euclid 10.00
Juškėnas G., Cleveland 20.00
Mikoliūnas D., Cleveland .. 20.00
Valys V., Cleveland 20.00
Žilinskas P., Lyndhurst 15.00
Klimaitis F., Cleveland 20.00
Tamošiūnas V., Detroit 10.00
Jodinskas E., Detroit 5.00
Petrauskas J., N. Chicago ... 10.00
Sliteris Pr. Waukegan 5.00
Ališauskas J., Berwyn 5.00
Gelažius J., Hickory Hills .. 25.00
Kavaliūnas A., Chicago 10.00
Dovydaitis P., Los Angeles . 5.00
Žilinskas P., Hemet 5.00
Jakonis V., Canada 10.00
Budreika J., Canada 10.00
Prekerienė S., St. Jose 10.00
Beverly Shores Lietuvių klubas 50.00
Taraila O., Worcester 10.00
Ribokienė E., Brockton 5.00
Bliudnikas E., Centerville ... 5.00
Valaitis H., Old Saybrook ... 5.00
Kazlauskas W., Waterbury . 10.00
Birutis S., Wayne 20.00
Česonis A., Linwood 5.00
Povilaitis P., Great Neck ... 10.00
Kašiuba T., Brooklyn 5.00
Vebeliūnas A., Richmond H 10.00
Matiukas J., Woodhaven 5.00
Žemaitis M., Amsterdam ... 10.00
Beleckis L., Raven 5.00

Bagdonavičius V., Phila 5.00
Tamašauskas C., Phila. 10.00
Janušaitis J., Port Orange ... 20.00
Budininkas P., Juno Beach, . 20.00
Strazdas J., Jupiter 10.00
Čepulis A., Wlby H. 30.00
Keženius S., Willowick 5.00
Kaunas V., Cleveland 10.00
Laniauskas E. Richmond ... 10.00
Liauba J., Cincinnati 20.00
Jonikas P., Riverside 10.00
Juodvalkis A., Chicago 20.00
Jurjonas A., Chicago 10.00
Viskanta G., Chicago 20.00
Jasas A.P., Chicago 12.00
Valiukėnas Š., Springfield .. 25.00
Pamataitis E., Albuquerque .. 5.00
Bimbiris A., Los Angeles 10.00
Sky V., Palos Verdes 20.00
Pliplys A., Canada 10.00
Kraikaitis Br., Armada, 10.00
Lietuvių Fondo auka Dirvai Chicago 2,000.00
Zubavičius J., Sunny Hills .. 20.00
Tamulionis J.B., Surfside .. 10.00
Stepanauskas A., Juno B. .. 10.00
Lendraitis J., Palos Hts. 50.00
Mačernis P., Chicago 20.00
Cukuras J., Chicago 20.00
Pimpe A., Chicago 20.00
Varnių Ž.Ū. Mokykla, Lietuva 6.00
Dovydenas L., Lenox 10.00
Česna K., Worcester 25.00
Bajercienė J., So. Boston 5.00
Senuta V., Brockton 5.00
Nurka J., Hartford 5.00
Simaitienė K., Queens 20.00
Laskauskas K., Baltimore .. 20.00
Damijonaitis P., Ormond B. .. 5.00
Damijonaitis K., Deerfield B. 10.00
Acus A., St. Pete 3.00
Rakauskas A., St. Pete. 10.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

Mielai

DANUTEI YČAITEI - KREGŽDIENEI

mirus, gilią užuojautą reiškiame jos vyrui JOKŪBUI, dukrai ALDONAI su vyru, broliui DR. JONUI YČUI, seserims bei kitiems artimiesiems

Janina Liaubienė
Julie ir Algis Liaubai
Aldona ir Michael Daley
Danutė ir Rimas Liaubai

DANUTEI KREGŽDIENEI

po sunkios ilgos ligos mirus, vyrui JOKŪBUI ir dukrai ALDONAI su šeima, nuoširdžią užuojautą reiškia

Cincinnati Lietuvių
Bendruomenė

A.A.

JUOZUI VALINČIUI

Lietuvoje mirus, jo dukterį GENOVAITE BERNOTIENE ir artimuosius užjaučiame ir kartu jungiamės į bendrą liūdėsį.

Zenonas Dučmanas Stasys Pabrinkis
Jurgis ir Elena Malskiai Ignas Verbyla
Vytautas Sniečkus



Šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų

proga sveikiname "DIRVA",
linkėdami ir toliau nenuilstamai
skleisti lakų žodį lietuviškai
visuomenei.

Nuoširdžiai
Am. Liet. Taut. Sąjungos
Chicagos skyrius